

NORLANDSFORSKNING
NORDLÁNDA DUTKAM

Kjærkommen støtte

Om Nordland fylkeskommunes tilskudd
til samisk kultur, språk og samfunnsliv

Nordlândia
FYLKKASUOHKAN

Karl Jan Solstad
Therese Andrews
Jarle Løvland

NF rapport nr: 2/2018
ISBN nr (trykt): 978-82-7321-734-9
ISBN nr (digital): 978-82-7321-735-6
ISSN-nr: 0805-4460

NORDLANDSFORSKNING
NORDLAND RESEARCH INSTITUTE

Kjærkommen støtte

Om Nordland fylkeskommunes tilskudd til samisk kultur, språk og samfunnsliv

Karl Jan Solstad
Therese Andrews
Jarle Løvland

NF rapport nr: 2/2018
ISBN nr (trykt): 978-82-7321-734-9
ISBN nr (digital): 978-82-7321-735-6
ISSN-nr: 0805-4460

NORDLANDSFORSKNING
NORDLAND RESEARCH INSTITUTE

Rapport

TITTEL: Kjærkommen støtte. Om Nordland fylkeskommunes tilskudd til samisk kultur, språk og samfunnsliv	OFF.TILGJENGELIG: JA	NF-RAPPORT NR: 2/2018
FORFATTER(E): Karl Jan Solstad Therese Andrews Jarle Løvland	PROSJEKTANSVARLIG (SIGN): Therese Andrews	FORSKNINGSLEDER: Ragnhild Holmen Waldahl
PROSJEKT: Evaluering av samiske tilskudd til aktiviteter og språktiltak/stipend.	OPPDRAGSGIVER: Nordland fylkeskommune	OPPDRAGSGIVERS REFERANSE: Vivian Aira
SAMMENDRAG: I dette oppdraget har vi fulgt en pengestrøm på bortimot 19 millioner kroner i en treårsperiode fra og med 2014 til og med 2016. Vi har blant annet sett på hva tilskuddet har blitt brukt til, hvordan tilskuddet er fordelt mellom forskjellige typer aktiviteter og mellom forskjellige samiske språk, og på mottakeres erfaringer med den økonomiske støtten. Rapporten gir også innsikt i fylkeskommunens generelle innsatser rettet mot det samiske feltet, for eksempel den relative innsatsen overfor de ulike samiske grupperingene. Det materialet som legges fram, gir <i>indikasjoner</i> på betydningen av de fylkeskommunale støtteordningene til samiske saker i Nordland.	EMNEORD: Samiske tilskudd Samiske språkstipend Nordland fylkeskommune	
<i>Andre rapporter innenfor samme forskningsprosjekt/program ved Nordlandsforskning</i>	ANTALL SIDER: 62	SALGSPRIS: 100,00

FORORD

Denne rapporten viser resultater fra en undersøkelse av Nordland fylkeskommunes Samiske tilskudd til aktiviteter og språktiltak/stipend som Nordlandsforskning har gjennomført på oppdrag for fylkeskommunen. I en tid med stadig strammere offentlige budsjett er det forståelig at fylkeskommunen ønsker en evaluering av om resultatene i rimelig grad står i forhold til den økonomiske innsatsen og den administrative tilretteleggingen. Denne rapporten gir en pekepinn på verdien av denne støtteordningen.

Nordlandsforskning takker for oppdraget, og retter en spesiell takk til våre kontaktpersoner ved Nordland fylkeskommune, Vivian Aira og Per-Inge Finnesen. Innspillene fra dere har ikke bare vært nyttige for oppdraget, men også interessante for videre studier av denne tematikken.

Til den historiske gjennomgangen i kapittel 1 har vi fått svært verdifulle innspill fra Sigbjørn Eriksen, Alvar Dunfjeld, Sigbjørn Dunfjeld og Marit Madsen. Takk også til dere.

I tillegg fortjener Joakim Høgås, ved Nordlandsforskning, takk for bistand og gjennomføring av den tekniske delen av spørreskjemaundersøkelsen.

Denne rapporten hadde det imidlertid ikke blitt noe av uten bidrag fra alle som har svart på spørreskjemaer og stilt opp til intervju på kort varsel. Dette setter vi stor pris på, og retter med dette en stor takk til alle dere.

Bodø, mars 2018

INNHold

FORORD	1
TABELLER	4
FIGURER	5
SAMMENDRAG	6
1 INNLEDNING	10
1.1 KORT OM RAPPORTEN OG BAKGRUNN FOR OPPDRAGET	10
1.2 HISTORISK OG GEOGRAFISK BAKTEPPE	10
1.3 NORDLAND FYLKESKOMMUNES ENGASJEMENT I SAMISKE SAKER	11
1.4 NORDLAND FYLKESKOMMUNES STØTTEORDNINGER	13
1.5 PROBLEMSTILLINGER	14
2 DATAMATERIALE OG METODISK TILNÆRMING	16
2.1 VALG AV EVALUERINGSDESIGN	16
2.2 DOKUMENTANALYSE	16
2.3 SPØRRESKJEMAUNDERSØKELSER	16
2.3.1 <i>Utforming og gjennomføring av undersøkelsene</i>	16
2.3.2 <i>Respons på undersøkelsene</i>	17
2.4 KVALITATIVE SAMTALER OG INTERVJU	18
2.5 VURDERINGER AV DATAMATERIALET	18
2.6 FORSKNINGSETISKE HENSYN	19
3 SAMISKE SPRÅKSTIPEND	20
3.1 KORT OM SPRÅKSTIPENDET OG OM MOTTAKERE AV STIPENDET	20
3.1.1 <i>Antall tildelinger og tilskuddsbeløp</i>	20
3.1.2 <i>Fordeling av stipend etter type utdanningsinstitusjon og geografisk område</i>	20
3.1.3 <i>Fordeling av stipend mellom samiske språk og etter språknivå</i>	21
3.2 DELTAKERE I UNDERSØKELSEN – KJØNN, ALDER OG TYPE UTDANNING	21
3.3 STØRRELSE PÅ STIPENDENE	22
3.4 HVORDAN FIKK MOTTAKERNE KJENNSKAP TIL STIPENDORDNINGEN?	22
3.5 HVA ER STIPENDMIDLENE BRUKT TIL?	23
3.6 HVILKE SAMISKE SPRÅK HAR STIPENDET BLITT BRUKT TIL?	23
3.7 MOTIVASJON FOR Å SØKE STIPEND	24
3.8 VIRKNINGER AV STIPENDET: FORMELL UTDANNING	25
3.9 VIRKNINGER AV STIPENDET: FERDIGHETER I, OG BRUK AV, SPRÅKET	25
3.9.1 <i>Ferdigheter i samisk før og etter stipendet</i>	25
3.9.2 <i>Bruk av samisk før og etter stipendet</i>	27
3.10 HVOR FORNØYD ER MOTTAKERNE MED STIPENDET OG MED SERVICE FRA FYLKESKOMMUNEN?	28
4 TILSKUDD TIL SAMISKE AKTIVITETER OG SPRÅKTILTAK	30
4.1 KORT OM TILSKUDDENE	30
4.2 HVA GÅR PENGENE TIL?	31
4.3 HVEM GÅR PENGENE TIL?	33
4.4 AVSLAG PÅ SØKNADER OM STØTTE TIL SAMISKE AKTIVITETER	37
5 MOTTAKERES ERFARINGER MED TILSKUDD TIL SAMISKE AKTIVITETER	42
5.1 OM SPØRRESKJEMAMATERIALET	42
5.2 INFORMASJON OM TILSKUDD	44
5.3 TYPE ORGANISASJON OG TYPE PROSJEKTER	45
5.4 TEMAOMRÅDER I PROSJEKTENE	46
5.5 MOTIVASJON FOR Å SØKE ØKONOMISK STØTTE OG VURDERINGER AV MÅLOPPNÅELSE	47
5.6 VURDERINGER AV STØTTE OG SERVICE FRA FYLKESKOMMUNEN	48

5.7	«DE HAR VÆRT EN VELSIGNELSE DE PENGENE»	50
6	OPPSUMMERING AV HOVEDFUNN, KONKLUSJONER OG FORSLAG TIL TILTAK	54
6.1	FORDELING AV ØKONOMISK STØTTE.....	54
6.1.1	<i>Hovedtrekk i samlet tildeling og endringer over tid</i>	<i>54</i>
6.1.2	<i>Språkstipend.....</i>	<i>54</i>
6.1.3	<i>Tilskudd til samiske aktiviteter og språktiltak</i>	<i>55</i>
6.2	RESULTAT OG MÅLOPPNÅING	56
6.2.1	<i>Språkstipend.....</i>	<i>56</i>
6.2.2	<i>Tilskudd til samiske aktiviteter og språktiltak</i>	<i>57</i>
6.3	SAKSBEHANDLING OG SERVICE FRA FYLKESKOMMUNENS SIDE.....	58
6.4	KONKLUSJONER OG FORSLAG TIL FORBEDRINGER	59
REFERANSER		62

TABELLER

Tabell 1 Tilskuddsbeløp for årene 2014, 2015 og 2016, samlet og i gjennomsnitt. Kilde: Nordland fylkeskommune (2017)	20
Tabell 2 Fordeling av språkstipend etter type utdanningsinstitusjon og lokalisering. Antall stipend.....	21
Tabell 3 Språkstipend fordelt etter type samisk språk og type språkstudium for perioden 2014-2016 (Antall)..	21
Tabell 4 Stipendmottakere som har deltatt i undersøkelsen – kjønn, alder og utdanningstype. N=24-25	22
Tabell 5 Språkstipend fordelt på gruppert beløp per år og totalt og etter antall.	22
Tabell 6 På hvilken måte ble du kjent med muligheten for å søke samisk språkstipend fra Nordland fylkeskommune? (Flere kryss mulig). N=25	23
Tabell 7 Hva har språkstipendet vært brukt til? (Flere kryss mulig). N=25	23
Tabell 8 Hvilket samisk språk har stipendet blitt brukt til? N=25	24
Tabell 9 Har du tatt samisk som ... N=12	24
Tabell 10 Hvor viktig var følgende grunner for at du søkte om dette stipendet? N=23-25	24
Tabell 11 Har stipendet hjulpet deg til å gjennomføre formell utdanning i samisk? N=25	25
Tabell 12 Hvor mye kunne du av følgende i samisk før du fikk språkstipendet? N=25	25
Tabell 13 Har det samiske språkstipendet hjulpet deg til å bli bedre i å? N=23-24	26
Tabell 14 Virkninger av språkstipend på ferdigheter i samisk. Antall. N= 23-24.....	26
Tabell 15 Hvor ofte snakker du samisk i følgende sammenhenger? N=24-25	27
Tabell 16 Har språkstipendet bidratt til at du snakker mer samisk enn tidligere i følgende sammenhenger? N=23-25.....	27
Tabell 17 Virkninger av språkstipendet på bruk av samisk. Antall. N=23-24	28
Tabell 18 Vil du råde andre til å søke samisk språkstipend fra Nordland fylkeskommune? N=25	28
Tabell 19 Hvordan vurderer du Nordland fylkeskommunes «service» før og under stipendperioden når det gjelder følgende forhold? N=25	29
Tabell 20. Tildelt støtte etter tiltakskategori og år. Antall tildelte prosjekt og tildelte beløp.....	32
Tabell 21. Antall tildelinger etter søkerinstans (for søkere med 5 eller flere prosjekt) eller søkergruppe	34
Tabell 22. Oversikt over mottakere med over 500.000 kr i tilskudd i perioden 2014-2016 og antall søkere innafor ulike søkergrupper med mindre tilskudd enn 500.000 kr.	35
Tabell 23. Antall prosjekt som fikk støtte i perioden 2014-2016 etter tiltakskategori og språkgruppe.	36
Tabell 24. Tildelt støtte etter språkkategori og år. Beløp i 1000 kr.....	36
Tabell 25. Avslag på prosjektsøknader etter språkgruppe og år. Antall.	38
Tabell 26 Innvilga og avslåtte søknader etter år. Antall og prosent.	38
Tabell 27 Innvilga og avslåtte prosjekt i perioden 2014-2016 etter språkkategori. Antall og prosent.....	38
Tabell 28. Søknadsbeløp i 1000 kroner for avslåtte søknader etter år og språkkategori.	39
Tabell 29 Prosentvis avslag etter språkgruppe.	39
Tabell 30 Avslåtte prosjekt etter språkkategori, år og aktivitetstype. Antall.....	40
Tabell 31 Hvor mange forskjellige prosjekt/aktiviteter har du/din organisasjon fått økonomisk støtte til i perioden 2014-2016? Antall.	42
Tabell 32 Hvor mye har du/din organisasjon fått i økonomisk støtte fra Nordland fylkeskommune for hvert av årene under? Antall.	43
Tabell 33 På hvilken måte ble du/din organisasjon kjent med muligheten for å søke om tilskudd fra Nordland fylkeskommune til samiske aktiviteter og språktiltak? (Flere kryss er mulig). N=29	44
Tabell 34 Hva slags type organisasjon/virksomhet fikk du/dere støtte på vegne av?	45
Tabell 35 Under hvilke(n) språkgruppe(r) sorterer prosjektene/aktivitetene? (Flere kryss er mulig). N=28.	45
Tabell 36 Til hvilke temaområder har du/din organisasjon fått økonomisk støtte i perioden 2014-2016? (Flere kryss er mulig). N=28.....	46
Tabell 37 Hvor viktig var følgende grunner for at du/din organisasjon søkte fylkeskommunen om økonomisk støtte? N=26-28	47
Tabell 38 I hvilken grad har du/din organisasjon nådd mål/målene som ble satt for prosjektet/prosjektene som fikk økonomisk støtte?	48
Tabell 39 Om du/din organisasjon hadde kontakt med fylkeskommunen under arbeidet med søknaden/e om støtte, hvor fornøyd var du/dere med kontakten?	48
Tabell 40 Om du/din organisasjon har hatt kontakt med fylkeskommunen under gjennomføringen av prosjektene/ aktivitetene, hvor fornøyd var du/dere da med følgende? N=28-29	49

FIGURER

Figur 1. Tildelte prosjekt i perioden 2014-2016 etter språkgruppe. Prosent beregnet ut fra antall.	36
Figur 2. Fordeling av tildelt støtte i perioden 2014-2016 etter språkkategori. Prosent.	37
Figur 3 Sammensetning av «alle mottakere» og «utvalget» etter antall tildelinger. Prosent.	43

SAMMENDRAG

Bakgrunn og problemstillinger

I dette oppdraget ønsket Nordland fylkeskommune en vurdering av den økonomiske støtten som gis til samiske aktiviteter og til språkstipend. Nordlandsforskning har gjennomført oppdraget som blant annet gikk ut på å følge en pengestrøm på bortimot 19 millioner kroner over tre år fra og med 2014 til og med 2016. Av et gjennomsnitt på om lag 6,3 millioner kroner årlig går noe i underkant av fire prosent til individuelle språkstipend, mens det aller meste går til kategorien «Samiske tilskudd til aktiviteter og språktiltak». For disse tre åra er det mellom 40 og 50 ulike organisasjoner, foreninger, lag og institusjoner, og noen få formelle enkeltpersontiltak, som har fått støtte. En del går igjen med innvilga prosjekt i to eller alle tre åra slik at det i alt er om lag 90 ulike mottakere av støtte til aktiviteter eller språktiltak. Samla antall prosjekt er nærmere 200. I tillegg kommer i underkant av 80 personer som over disse åra har fått språkstipend. Med dette som bakteppe, ønsket oppdragsgiver å få vurdert følgende:

- Måloppnåelse og effekten av tilskuddsordningen «Samiske tilskudd til aktiviteter og språktiltak».
- Måloppnåelse og effekten av «Samiske språkstipend».
- Fylkeskommunes behandling av søknader og service overfor søkere og tilskuddsmottakere.

Nordland fylkeskommune ønsket i tillegg forslag til forbedringer, det vil si forslag som antyder hvordan fylkeskommunen kan i) få til en bedre og mer målrettet utnyttelse av tilskuddsordningene, og ii) bedre sin service overfor søkere og tilskuddsmottakere.

Metoder og datamateriale

I evalueringen har vi sett på erfaringer med de ulike tilskuddene med tanke på hvordan de oppfattes av mottakere, og om tilskuddene har den typen effekt som går frem av intensjonen med ordningene. Vi har også løftet frem mottakeres vurderinger av fylkeskommunens saksbehandling og av kontakten med fylkeskommunen i forbindelse med søknader, gjennomføring og avslutning av prosjekter. Evalueringen ble lagt opp i tre deler hvor det inngår en kombinasjon av kvantitative og kvalitative forskningsmetoder, men hvor hovedvekten er lagt på analyser av tallmaterialet.

Evalueringen ble innledet med en dokumentanalyse. Her har vi tatt utgangspunkt i både tilgjengelig og relevant informasjon. Først og fremst gjelder dette fylkeskommunens statusrapport for prosjektstøtte tildelt i perioden 2013 til 2016 (Nordland fylkeskommune 2017). I tillegg har vi sett på informasjon som kommer frem via saksbehandlingen og dens utfall (tildeling og avslag), og via kunngjøringer av støtteordningene. Resultater fra dokumentanalysen og kartleggingen av omfanget og innretning på den faktiske tildelingen, dannet grunnlaget for utforming av spørreskjemaer og intervjuguider til kvalitative intervju.

I slutten av november og begynnelsen av desember, 2017, ble det sendt ut spørreskjemaer til henholdsvis 76 mottakere av språkstipend og 82 mottakere av tilskudd til samiske aktiviteter. Spørsmålene dreide seg om størrelse på tilskuddene, hva tilskuddene hadde blitt brukt til, inkludert til hvilke samiske språk, og videre hvilke mål støtten har bidratt til å nå, hvordan mottakerne vurderer

ordningenes relevans og virkninger, og deres erfaringer med service fra og kommunikasjon med fylkeskommunen under saksbehandlingen og etter tildelingen.

Da undersøkelsene ble lukket i slutten av januar 2018, hadde vi fått svar fra 25 mottakere av språkstipend og 30 mottakere av Samiske tilskudd til aktiviteter og språktiltak. Dette utgjør en svarprosent på 33 for mottakere av språkstipend og 37 for mottakere av Samiske tilskudd til aktiviteter og språktiltak.

Resultater

Nedenfor lister vi opp noen sentrale funn i denne undersøkelsen. Samiske tilskudd til aktiviteter og språktiltak er stor både med tanke på typen aktiviteter, samlet antall aktiviteter for hver mottaker og totalt tilskudd i den aktuelle perioden. Variasjon fra prosjekt/aktivitet til prosjekt/aktivitet innen en og samme organisasjon er også stor. Det er derfor ikke mulig å gi et helhetlig bilde av virksomheten i kort format. Kapittel 5 og 6 viser mer av bredden i tilskuddsmottakernes erfaringer.

Språkstipend:

- I perioden 2014 - 2016 har antall årlige tildelinger minnet fra 48 til 33, og samlet tildelingsbeløp viser en nedgang på 80.000 kroner over de tre årene.
- Stipendstørrelsen har vært uendret: 10.000 kroner til studenter på høyskoler og universitet, 5.000 kroner til samisk som førstespråk på videregående skole, og 3.000 kroner til samisk som andrespråk eller tredje-/fremmedspråk.
- Vel halvparten av stipendene har gått til lulesamisk språk. Samisk som andrespråk i videregående skole er mest vanlig. Her topper lulesamisk med 31 stipend samlet over tre år, 23 stipend har gått til nordsamisk, mens sørsamisk er listet med 16 stipend. I alt 21 av 120 stipend har gått til studier på høyskole eller universitetsnivå
- Motivasjonen for å søke stipend varierer i den gruppen som har svart på spørreskjemaet. Forbedring av egne språkkunnskaper i samisk har vært en opplagt grunn, men en vel så viktig grunn ser ut til å være et ønske om å ta vare på den samiske kulturarven. Rundt halvparten av utvalget oppga at de ønsket å kvalifisere seg til stillinger som krever kunnskap i samisk språk og delta mer aktivt i samisk samfunnsliv.
- Kompetanse i, og bruk av, samisk varierte blant deltakerne i undersøkelsen. I alt oppga 18 av 25 at de forsto mye eller svært mye samisk før de fikk stipendet, mens noen færre ga uttrykk for det samme når det gjaldt å snakke, lese eller skrive språket. De fleste bruker språket av og til. Litt under halvparten oppga at de som oftest snakker samisk med foreldre eller andre i familien, mens et lite antall oppga at de sjelden eller aldri snakker samisk.
- De aller fleste av deltakerne i undersøkelsen oppga at stipendet hadde bidratt til å styrke deres egne ferdigheter i samisk språk. Mange rapporterte også at de bruker språket oftere i ulike sammenhenger etter at de fikk stipendet. Noen har imidlertid fått stipend flere år på rad og kan dermed ha hatt bedre virkning av tilskuddsordningen enn dem som for eksempel har fått en liten engangssum. Denne typen forskjell i effekt har ikke vært mulig å undersøke i denne studien på grunn av at det er for få som har svart.
- Godt over halvparten oppga at de snakker mer samisk etter stipendet enn på forhånd, særlig gjelder dette for bruk av samisk i samtaler med andre enn venner og nær familie. De som oppga at de bruker språket «av og til», enten det handlet om samtaler med foreldre og slekt, venner, naboer og kjente eller andre som snakker samisk, har oppgitt mest utbytte av språkstipendet.

- Stipendmottakerne gir gjennomgående uttrykk for at de er fornøyd både med stipendordningen og med service fra Nordland fylkeskommune.

Tilskudd til samiske aktiviteter

- Av 17 tiltakstyper for å fremme samisk språk, kultur og samfunnsliv i samarbeidsavtalen mellom Sametinget og Nordland fylkeskommune, er det i treårsperioden 2014-2016 gitt tildeling til 14.
- Aktiviteten innen tiltakskategorien *Kultursamarbeid* har vært størst, både etter antall tildelinger og etter størrelsen på tildelte beløp (80 prosjekt til en samla verdi av om lag 7 millioner kroner). Tiltakskategorien *Samiske kultursentra* kommer som en klar nummer to med 44 prosjekt og 4,6 millioner kroner. Fire av tiltakskategoriene (*Kulturminneforvaltning, Museum, Reindrift og Media*) har bare fått én tildeling hver i perioden.
- Antall tildelinger per år over treårsperioden er nær konstant. Verdien av tildelinger har med korreksjon for kroneverdien gått ned fra om lag 6,4 til 5,4 millioner kroner, alt i 2014-kroner.
- De fire samiske sentra i fylket står for en betydelig del av de prosjekt som har fått støtte i treårsperioden: Várdobáiki 14, Árran 12, Duoddara Ráafe 11 og Sijti Jarngge 5. Det er i alt gitt støtte til godt over 90 søkere, av disse er 59 registrert med bare ett prosjekt i perioden. Av i alt noe over 18 millioner kroner som er tildelt i treårsperioden, har 4,4 millioner kroner gått til de fire samiske sentra i fylket; klart mest til Árran (2,3 millioner), og klart minst til Sijti Jarngge (rundt 300.000). To andre instanser har over perioden fått godt over millionen i støtte, nemlig Áarjelhsamien Teatere AS og Sámi Culture Club.
- Nord- og lulesamisk har om lag like mange tildelinger i treårsperioden, men i tildelte beløp har lulesamisk fått betydelig mer (om lag 4,8 mot 2,9 millioner kr).
- I alt 41 søknader om støtte er avslått i perioden 2014-2016, om lag like mange fra nord- og lulesamisk (13 og 15) og like mange fra sør- og pitesamisk (3 og 2). Avslag i prosent av alle søknader er for treårsperioden 17; for nord- og lulesamisk henholdsvis 22 og 25; og 12 og 13 respektive for sør- og pitesamisk. Den samla avslagsprosenten har over perioden gått ned fra 23 i 2014 til bare 3 i 2016. Ut fra avslåtte beløp kommer lulesamisk dårligst ut (38 prosent avslag), fulgt av nordsamisk (30 prosent) og pitesamisk (27 prosent). Sørsamisk har i minst grad måtta tåle reduksjoner i tildelt beløp i forhold til omsøkt (8 prosent).

Konklusjoner og forslag til forbedringer

Nordland fylkeskommunes engasjement når det gjelder tiltak for å styrke de samiske folkegruppene i fylket går tilbake til 1970-tallet. I 2006 blei fylket del av det samiske forvaltningsområdet og det blei samme år inngått en samarbeidsavtale mellom Sametinget og Nordland fylkeskommune om å støtte tiltak for å styrke og synliggjøre samisk kultur, språk og samfunnsliv i fylket.

Hovedinntrykket fra vår gjennomgang av aktuelle støtteordninger for samiske formål er at fylkeskommunens engasjement på dette området er omfattende og godt organisert. Vi har likevel fanga opp noen kritiske punkter og uheldige erfaringer som gir et visst grunnlag for forslagene til justeringer av ordningene som nå følger:

- Bedre samordning mellom Nordland fylkeskommune og Sametinget når det gjelder utlysning, søknadsprosedyrer og søknadsbehandling.

- Vurdere ei tematisk arbeidsdeling mellom Nordland fylkeskommune og Sametinget, for eksempel at Sametinget er søkerinstans for en del kapitler i samarbeidsavtalen, og fylkeskommunen for andre.
- Vurdere om også tilskudd til drift kan være aktuelt.
- Utvikle bedre strategier for å øke sannsynligheten for at elever/studenter ser muligheten og søker stipend. Eksempel: Systematisk informasjon overfor elever i grunnskoler.
- Vurdere om stipendsatsene bør gjøres noe høyere.
- Legge til rette for at erfaringer og kunnskap utvikla gjennom fylkesstøtta prosjekt når ut til et breiere publikum. Eksempel: Publiseringstøtte, konferansedeltaking for prosjektmedarbeidere, arrangement i fylkets regi, gjerne i samarbeid med universitet/høgskoler.
- Styrke og videreutvikle kontakt og samordning med Trøndelag (for sørsamisk) og Troms (for nordsamisk).
- Fokusere innsatsen for det pitesamiske området mot innsatser som sikrer kulturarven og historie.
- Legge til rette for at samiske elever på videregående skole kan få mulighet for lærlingeplasser i miljø hvor samisk språk er i bruk.
- Bli enda bedre på det avdelinga allerede er god på.

1 INNLEDNING

1.1 KORT OM RAPPORTEN OG BAKGRUNN FOR OPPDRAGET

Denne rapporten viser resultater fra evalueringen av Nordland fylkeskommunes samiske tilskudd. Tilskuddsordningen har vært i drift i flere tiår og den har som mål å styrke samisk kultur, språk og samfunnsliv. Evalueringen er gjennomført av Nordlandsforskning på oppdrag for fylkeskommunen, og den har vært konsentrert om perioden fra og med 2014 til og med 2016. For denne treårsperioden har vi fulgt en pengestrøm på nærmere 19 millioner kroner til sammen. Vi har blant annet sett på hva tilskuddet har blitt brukt til, hvordan tilskuddet er fordelt mellom forskjellige typer aktiviteter og mellom forskjellige samiske språk, og på mottakeres erfaringer med den økonomiske støtten. Rapporten gir ikke bare innsikt i fylkeskommunens generelle innsatser rettet mot det samiske feltet, for eksempel den relative innsatsen overfor de ulike samiske grupperingene, den løfter også frem historiske utviklingstrekk og endringer i lovverk som har betydningen for satsning. Det materialet som legges fram, er basert på det som har vært mulig å fange opp innenfor den økonomiske og tidsmessige rammen for oppdraget. Rapporten formidler dermed mer *indikasjoner* enn eksakt *fasit* på betydningen av de fylkeskommunale støtteordningene til samiske saker i Nordland.

1.2 HISTORISK OG GEOGRAFISK BAKTEPPE

Prosentvis utgjør ikke samene i dag noen stor del av befolkningen i Nordland. Om vi skulle holde oss til definisjoner som «registrert i Samemanntallet» eller som «behersker samisk språk», dreier det seg neppe om særlig over én prosent. Om vi derimot skulle bruke en definisjon av «same» som alle personer i Nordland fylke som genetisk er «minst halv same», ville vi nok komme opp i flere prosent. På den andre siden er Nordland eneste fylke med tradisjonelle samiske bosettinger som representerer alle de tre variantene av samisk språk i Norge som det er utvikla formelle skriftspråk for. Det såkalte markasamiske området i den sørlige delen av Troms og lengst nord i Nordland utgjør det tradisjonelt sørligste område for bruk av nordsamisk (inkludert jukkasjärvisk og tornesamisk). Lulesamisk område kan regnes fra Efjorden i nord til Fauske i sør, men med deler av Tysfjord kommune som et klart tyngdepunkt. Sørsamisk er et tilsvarende lite språk, men det tradisjonelle sørsamiske bosettingsområdet er geografisk omfattende og går langs grensa mot Sverige fra Rana til Engerdal kommune i Hedmark. Lule- og sørsamisk er begge definert som *alvorlig truede* språk på UNESCOs liste over truede språk, mens nordsamisk er klassifisert som *truet*. Lokalt står nordsamisk språk likevel svakt i det markasamiske område i grensetraktene mellom Nordland og Troms hvor fornorskningen har ført til at få fra disse områdene i dag behersker samisk. Den lokale språksituasjonen her ligner derfor mer situasjonen for lule- og sørsamisk lenger sør enn den en finner for nordsamisk lenger nord, da spesielt i det samiske kjerneområdet i Finnmark. Samtidig er tilgang til nordsamisk i media, skjønnlitteratur, fagbøker og så videre, langt bedre enn for sør- og lulesamisk. I tillegg til de tre «store» samiske gruppene med etablerte skriftspråk har vi i Nordland også en pitesamisk enklave med kommunene Beiarn, Saltdal og Fauske som kjerneområde. Pitesamisk regnes i dag ikke å være et levende språk i Norge (Magga 2002), men har opp mot et tjuetalls språkbærere på svensk side av grensa.

Generelt sett er det norske samfunns oppgaver og ansvar for de samiske folkegruppene i dag forankra i tilleggsparagrafen, paragraf 110A, til Grunnloven som kom i 1988 (ved grunnlovsrevisjonen i 2014 ble

denne endra til §108) og som slår fast at: «Det paaligger Statens Myndigheter at lægge Forholdene til Rette for at den samiske Folkegruppe, kan sikre og udvikle sit Sprog, sin Kultur og sit Samfundsliv». Sjø om lovparagrafen opererer med entallsform, er det i *Lov om Sametinget og andre samiske rettsforhold* gjort gjeldende fra 1992, og i tråd med samerettsutvalgets innstilling (NOU 1984: 18), slått fast at myndighetenes forpliktelser gjelder de *ulike* samiske språkvarianter. Denne presiseringa gjentas i *Handlingsplan for samiske språk* vedtatt i 2009 der de tre samiske språkvariantene som det er utvikla formelle skriftsspråk for – nordsamisk, lulesamisk og sørsamisk - er definert som likeverdige språk.

I tillegg til de generelle krav til å respektere samiske urfolksrettigheter og følge opp nasjonale forpliktelser i denne sammenheng, har Nordland fylkeskommune fra 2006 hatt et særlig ansvar fordi én av kommunene, Tysfjord, da blei del av det samiske forvaltningsområdet. Fra juli 2017 er i tillegg Hattfjelldal, en kommune fra det sørsamiske området, blitt del av det samiske forvaltningsområdet. Også fylker med én eller flere slike kommuner regnes som del av dette forvaltningsområdet. I tillegg til Nordland, gjelder dette fylkene Finnmark, Troms og Nord-Trøndelag. I sammenheng med at Nordland ble del av det samiske forvaltningsområdet, ble det i 2006 inngått en samarbeidsavtale mellom Sametinget og Nordland fylkeskommune. Ifølge denne avtalen forplikter Sametinget seg til å tildele *tospråksmidler* til fylkeskommunen samtidig som det skal være en «balanse» mellom tildelingen fra Sametinget og bruk av fylkeskommunens egne budsjettmidler for å fremme det omforente målet om «... å styrke og synliggjøre samisk kultur, språk og samfunnsliv». ¹ Hva denne «balansen» innebærer, går ikke fram av dokumentet.

I den nevnte nasjonale *Handlingsplan for samiske språk* fra 2009, med oppfølginger om status og videre innsats i 2010 og 2013, er det pålegg og tilrådingar til ulike relevante instanser – departement, Sametinget, fylkesmenn, fylkeskommuner og kommuner – om oppgaver som skal løses og om hvilken/hvilke instans/er som har særlig ansvar. Når det gjelder så vel fylkeskommunene som fylkesmennene, kan det klart hevdes at disse instansene i Nordland har særlig krevende oppgaver. Dette fordi alle tre samiske språk er representert i fylket, fordi to av disse er «alvorlig truede» og fordi den største språkvarianten, nordsamisk, har svært dårlige vilkår i fylket og i det tilgrensede område i Sør-Troms. Og i tillegg har vi altså sentralt i fylket et tradisjonelt pitesamisk område. Dette særlige ansvaret for Nordland overfor nordsamiske i markabygdene blei ikke presisert før ved oppfølgingen av den nasjonale handlingsplanen i 2013, men altså før den perioden som nærværende evalueringsoppdrag gjelder.

1.3 NORDLAND FYLKESKOMMUNES ENGASJEMENT I SAMISKE SAKER

Nordland fylkeskommune synes tidlig å ha tatt inn over seg at fylket også har en samisk minoritet, eller rettere flere samiske minoriteter, som det må tas hensyn til i fylkeskommunal politikk. I forordet til *Handlingsplan for samisk politikk i Nordland 2001-2003* skriver daværende fylkesordfører Geir Knutsen som kommentar til den alt refererte sameparagrafen i Grunnloven fra 1988 at «... i Nordland fylkeskommune ble imidlertid samiske spørsmål som eget kapittel tatt inn i plansammenheng allerede for over 20 år siden, noe som senere førte til en egen samisk handlingsplan» (Nordland fylkeskommune 2001, s. 5). Ut fra dette kom altså fylkeskommunens spesielle engasjement overfor fylkets samiske folkegrupper i gang før den alt nevnte nasjonale handlingsplanen fra 2009, før Tysfjord kommune og

¹ Fra *Samarbeidsavtale mellom Sametinget og Nordland fylkeskommune*, juni 2006.

dermed også Nordland fylke i 2006 gikk inn i det samiske forvaltningsområdet, og endelig også før vedtakene i Stortinget i 1988 om den såkalte sameparagrafen. Alt i *Fylkesplanen* (Nordland) for 1992 blei det vedtatt å utarbeide en egen handlingsplan for samisk politikk i fylket. Den første slik plan – *Handlingsplan for samisk politikk i Nordland* - kom året etter (Nordland fylkeskommune 1993).

Sjøl om fylkeskommunens samiske engasjement synes å gå tilbake til tidlig i 1970-årene, går det av innledningen til handlingsplanen fra 1993 fram at denne planen nok også var et direkte svar på «sameparagrafen» i Grunnloven og på *Lov om Sametinget og andre rettsforhold* (sameloven) av 1989 (se over). I «Sameparagrafen» opereres det som nevnt med entallsformer for det samiske - «... den samiske Folkegruppe». For Nordland fylke er det spesielt viktig at entallsformen i sameparagrafen (... sit Sprog, sin Kultur og sit Samfundsliv ...) likevel skal oppfattes som at de mindre samiske gruppene, lule- og sørsamer, formelt sett har de samme rettigheter til vern og videreutvikling av språk, kultur og samfunnsliv for øvrig som den vesentlig større nordsamiske gruppen.

Nordland fylkes tidlige tilrettelegging for innsats overfor samisk språk og kultur kan sees i sammenheng med at fylket tidlig i 1970-årene oppretta en egen kulturavdeling. Det ble tidlig i 1980-årene oppretta en fylkeskommunal *samisk kulturnemd*, seinere kalt *samisk nemnd*, og arrangert *samiske konferanser*, den første i 1981. Samme året kom en egen post for samisk kultur inn i budsjettet. Ti år seinere, i 1991, fikk fylket en egen *konsulentstilling* for å ta seg av saker om samiske spørsmål (Nordland fylkeskommune 2005). Ei ordning med fylkeskommunale språkstipend for samisk ungdom var da alt etablert. Fylkeskommunen var også over flere år aktivt med i arbeidet som førte fram til etableringa av *Árran lulesamiske senter* som ble åpna i 1994. At Nordland fylkeskommune slik tok tidlig tak i oppgaver knytta til samiske forhold, og det før, og i vesentlig sterkere grad enn, nabofylkene Nord-Trøndelag og Troms, skyldes nok at det, kanskje noe tilfeldig, var sentrale personer blant fylkespolitikere og innen fylkets administrasjon som spesielt interesserte seg for og hadde innsikt i saka. Det kan i denne sammenheng være interessant å minne om at flere sentrale politikere og administrative ledere i Nordland på 1970- og 1980-tallet var fra, eller hadde arbeidet i, Tysfjord. Fylkesutdanningsjef Anders Skoglund, kontorsjef hos Fylkesmannen i Nordland og dels konstituert fylkesmann i store deler av denne perioden, Davis Johansen, og skoledirektør Norman Johansen var alle fra Tysfjord. De hadde derfor inngående kjennskap til det lulesamiske miljøet. En sentral fylkespolitiker fra 1975 og utover, Håkon M. Pettersen, hadde vært skoleinspektør i Tysfjord og før det arbeidd flere år i det nordsamiske kjerneområdet. Han kom til å bli en sterk talsmann for den samiske sak i fylkespolitikken, blant anna var han en fylkeskommunal støttespiller for de lulesamiske miljøene som arbeidde for etableringa av *Árran*.

Dette sterke engasjementet fra fylkets side for den samiske sak fikk vi altså sjøl om samene, slik vi alt har pekt på, tallmessig utgjør en liten del av befolkningen i fylket. At samene i Nordland fordeler seg på de tre nokså ulike gruppene nord-, lule- og sørsamer, kan gjøre innsatser for å støtte samiske språk og samisk kultur særlig utfordrende. Og i tillegg kommer så den fjerde samiske grupperinga, pitesamisk, med sine særegne kjennetegn. Siden dette ikke dreier seg om et levende språk² som det skal legges til rette for styrking eller revitalisering av, vil storsamfunnets støtte her avgrenses til andre

² På UNESCOs liste over truede språk er pitesamisk ført opp som utdødd i Norge (Arbeids- og inkluderingsdepartementet 2009:18). I Arjeplogområdet på svensk side står språket noe sterkere, og det arbeides nå med utvikling av en pitesamisk-svensk ordbok. Pitesamisk står språklig sett vesentlig nærmere lulesamisk enn sørsamisk

kulturelementer enn språkopplæring eller revitalisering. Som det vil komme fram av våre data, dette blir også gjort.³

1.4 NORDLAND FYLKESKOMMUNES STØTTEORDNINGER

Vi ser altså at dagens økonomiske støtteordninger til samiske formål, ikke minst språkstipend til elever og studenter, er en videreføring av et over trettiårig engasjement på området. Fylkeskommunen har per år og over tid brukt betydelige beløp for å følge opp sine forpliktelser og ambisjoner overfor de samiske folkegruppene.

Nordland fylkeskommunes Avdeling for næring og regional utvikling (NRU) har i dag hovedansvar for samiske tilskuddsordninger. Denne avdelingen har satt av personellressurser til å arbeide med samiske perspektiver ved fylkeskommunen, men også andre av fylkeskommunens avdelinger skal ha et gjennomgående samisk perspektiv. Blant fylkeskommunens satsningsområder innenfor det samiske området, har språkstipend hatt en sentral plass. Disse stipendene skal først og fremst motivere personer til å ta utdanning i samiske språk (Nordland fylkeskommune 2017:2-3). Gjennom å øke kompetansen i samiske språk på flere nivåer, har formålet ikke bare vært å styrke og ivareta samiske språk i sin alminnelighet, men også å sikre at det finnes kvalifisert personell med samisk språkkompetanse innen ulike yrkesgrupper. Ett av kravene for å få språkstipend, har vært at mottakeren studerer samiske språk enten på universiteter og høyskoler eller har samisk språkopplæring i videregående skole, og dette må dokumenteres fra utdanningsstedet. Søkere til utdanningsstipendet må ha vært bosatt i Nordland i minimum to år. Søkere som er midlertidig bosatt utenfor Nordland på grunn av familieforhold eller liknende, vil bli særskilt vurdert i hvert enkelt tilfelle. Studenter i høyere utdanning må dokumentere at de har tatt eksamen i samisk for å få utbetalt de siste 50 prosentene av stipendet.

Så vel fylkets språkstipend som annen støtte til tiltak for å fremme den samiske sak, synes å gå tilbake til 1970-tallet. Med Nordland som forvaltningsfylke fra 2006 (jfr. punkt 1.2), fikk fylket tildelt særlige midler fra staten for å møte de ulike krav til et forvaltningsfylke. Det blei fra samme år inngått en samarbeidsavtale mellom Sametinget og Nordland fylkeskommune om tilskudd til *samiske aktiviteter og språktiltak* som vel i prinsippet også omfatter språkstipend til enkeltpersoner. Det overordna målet med avtalen er formulert som «[å] styrke og synliggjøre samisk kultur, språk og samfunnsliv». I avtalen slås det fast at Sametinget forplikter seg til å tildele *tospråksmidler* til Nordland fylkeskommune og til å bistå fylkeskommunen i arbeidet med samisk språkutvikling. Videre skal det være «... en balanse» mellom tildelte midler til dette arbeidet fra Sametinget og fylkeskommunens bruk av egne midler til formålet. Om dette er en balanse av typen 50-50, vel den mest rimelige tolking, framgår ikke av formuleringene i kapittel 4 i avtalen. I et eget punkt i avtalen, kapittel 22, står det bare at «...de økonomiske forpliktelsene knyttet til avtalen behandles i partenes årlige budsjett». Etter det vi har fått opplyst fra fylkesadministrasjonen utgjør imidlertid det statlige bidraget via Sametinget bare en femdel av de midlene Nordland fylke årlig bevilger til samiskfremmende innsatser.

³ Framstillingen her bygger delvis på samtaler med tidligere fylkespolitikere Sigbjørn Eriksen (bl.a. fylkesordfører 1984-95), Alvar Dunfjeld, fylkets «samekonsulent» 1991-98, Marit Madsen og Sigbjørn Dunfjeld, over mange år knyttet til de sørsamiske miljøene i Hattfjelldal og Snåsa.

1.5 PROBLEMSTILLINGER

Formålet med evalueringen er å avdekke om, og eventuelt i hvilken grad, tiltakene «Samiske tilskudd til aktiviteter og språktiltak» og «Samiske språkstipend», slik disse organiseres og gjennomføres i Nordland, har bidratt til å legge til rette for at de samiske grupperingene i Nordland kan sikre og utvikle samiske språk, kultur og samfunnsliv. Oppdragsgiver har formulert relativt detaljert hva som spesielt skal belyses for hver av de to innsatsene «aktivitetsstøtte/språktiltak» og «språkstipend», og om fylkeskommunens eget arbeid med organisering av, kommunikasjon med og service overfor søkere og de som mottar støtte. Fylkeskommunen ønsker også at evalueringen skal munne ut i konkrete forslag til endringer i hvordan fylkeskommunen forvalter disse ordningene:

A. Vurdering av måloppnåelse og effekten av tilskuddsordningene – i hvilken grad har Nordland fylkeskommune oppnådd formålet med tilskuddsordningen «Samiske tilskudd til aktiviteter og språktiltak»?

- Belyse hvem, hvilken type tiltak som fikk tilskudd og den språklige (nord-, lule- eller sørsamisk) fordelingen av tilskuddene.
- Belyse om, og i hvilken grad, tilskuddsmottakere rapporterer måloppnåelse og effekten av tiltakene. Hvordan er effekten av tilskuddene i forhold til måloppnåelsen?
- Klargjøre hvem og hvilke typer tiltak som fikk avslag, og den språklige fordelingen/ spredningen av disse?

B. Vurdering av måloppnåelse og effekten av ordningen «Samiske språkstipend» - i hvilken grad har Nordland fylkeskommune oppnådd formålet med ordningen?

- Belyse hvem som fikk stipend og den språklige fordelingen av stipendene.
- Belyse om, og i hvilken grad, stipendmottakerne rapporterer effekten av stipendene. Hvordan er effekten i forhold til utvikling av deres respektive samiske språk?
- Belyse om stipendet fører til at flere tar utdanning i samiske språk?

C. Vurdering av saksbehandlingen

- Belyse Nordland fylkeskommunes service overfor søkere og tilskuddsmottakere.
- Avdekke om det er samsvar mellom tilskuddsmottakernes forventninger og Nordland fylkeskommunes vedtak.

D. Forslag til tiltak

- Forslag til konkrete endringer og forbedringer på hvordan Nordland fylkeskommune skal få til en bedre og mer målrettet utnyttelse av tilskuddsordningen «Samiske tilskudd til aktiviteter og språktiltak».
- Forslag til konkrete endringer og forbedringer av retningslinjene for ordningen «Samiske språkstipend».
- Forslag til hvordan Nordland fylkeskommune gjennom tilskuddene til samiske formål kan bidra til en videreutvikling av samiske språk, kultur og samfunnsliv.
- Forslag til hvordan Nordland fylkeskommune kan bedre sin service overfor søkere og tilskuddsmottakere når det gjelder tilskudd til samiske formål.

Problemstillingene knyttet til punkt A i oppstillingen over, er ut fra det relative volumet av støtte mest omfattende og kanskje viktigst å få godt belyst gjennom våre data. For begge typer støtte, og for alle kategorier mottakere av støtte, har vi imidlertid belyst og vurdert om, og i hvilken grad, støtten har tjent det tilsiktede formålet. Vi har skaffet informasjon fra og om de institusjoner og personer som har fått støtte, og om fylkeskommunens prosedyrer for utlysning og behandling av søknader om støtte er i tråd med politisk vedtatte intensjoner og overordnede målsettinger. Det dreier seg derfor om en vurdering også av *potensielle* støttemottakere, både på organisasjons-/forenings-/institusjonssiden og på personsiden (elever, studenter, eventuelt andre).

Både med hensyn til aktivitets-/tiltaksstøtte (A) og språkstipend (B) ønsker fylkeskommunen at *måloppnåelse* for og *effekt* av det enkelte tilskudd eller stipend skal vurderes. Denne distinksjonen er det imidlertid utfordrende å utforske. Om vi for eksempel ser på en søknad om støtte til å gjennomføre en samisk festival, kan tilskuddet for søkeren ha bidratt til, eventuelt sammen med andre tilskudd eller innsatser, å gjennomføre festivalen, og med det representere en tilstrekkelig *måloppnåelse*. *Effekten*, utover at et visst antall personer møtte fram, kan det være vanskeligere å vite noe om. Førte festivalen til en sterkere identitetsfølelse for samiske deltakere? Ble deltakerne stimulert og inspirert til å bruke samisk mer eller lære samisk språk? Og hadde dette eventuelt en smitteeffekt til personer som ikke deltok på festivalen? Fremmet festivalen større kunnskap om og aksept av det samiske innslaget i samfunnet generelt? Slike effekter vil det være umulig å måle eller få klare indikasjoner på gjennom en studie som denne og innenfor den økonomiske rammen som er gitt for oppdraget. «Effekt» i betydningen «effektivitet» (engelsk «efficiency»), altså oppnådd resultat i forhold til tilskuddets eller stipendets størrelse, kan vi i en slik evaluering heller ikke ha ambisjoner om å uttale oss noenlunde presist om. Vi kan bare, slik også oppdragsgiver synes å forutsette, uttale oss på grunnlag av hva mottakerne av støtte/stipend rapporterer å ha opplevd, følt eller vurdert at effekten av den fylkeskommunale støtten har vært.

I og med at studien dreier seg om en tematikk hvor resultater stort sett ikke er mulig å få presise mål for, må altså ikke forventningene til en slik evaluering settes alt for høgt. Det er også en rekke andre forhold enn fylkeskommunale stimulerings tiltak som kan virke inn på de prosessene som fylkeskommunens støtte er ment å påvirke, men vurderinger av dette, faller utenfor rammene for dette oppdraget.

2 DATAMATERIALE OG METODISK TILNÆRMING

2.1 VALG AV EVALUERINGSDESIGN

For å kunne svare på spørsmålene som er listet opp under problemstillinger i punkt 1.5, på en mest mulig hensiktsmessig måte, har vi lagt opp evalueringen i tre deler. I vårt design kombineres kvantitative og kvalitative forskningsmetoder, men hovedvekten er lagt på analyser av tallmaterialet. Med dette får vi fram erfaringer med støtteordningene samlet sett samtidig som vi får innsikt i hvordan effekter og måloppnåelse vurderes av mottakere av de forskjellige støtteordningene. Det metodiske designet skisserer vi mer detaljert i avsnittene nedenfor. Innenfor de gitte rammene for oppdraget har det vært nødvendig med en streng prioritering i valg av metodisk opplegg. For eksempel har vi lagt vekt på å nå ut til flest mulig informanter på en mest mulig kostnadsbesparende måte ved å basere oss på elektroniske spørreskjemaer selv om postenquêter etter vår erfaring som regel sikrer bedre svarprosent. Vi har også begrenset bruk av intervju til et minimum, til tross for at intervju- eller samtaleformen åpner for å fange opp mer dyptgående erfaringer og synspunkter fra informanter enn det andre metodiske tilnærminger gir mulighet for.

2.2 DOKUMENTANALYSE

Evalueringen ble innledet med en dokumentanalyse. Her har vi tatt utgangspunkt i både tilgjengelig og relevant informasjon. Først og fremst gjelder dette fylkeskommunens statusrapport for prosjektstøtte tildelt i perioden 2013 til 2016 (Nordland fylkeskommune 2017). I tillegg har vi sett på informasjon som kommer frem via saksbehandlingen og dens utfall (tildeling og avslag), og via kunngjøringer av støtteordningene. Vi har gransket disse informasjonskildene og kategorisert datamaterialet etter kriterier gitt i problemstillingene som er skissert for oppdraget, for eksempel tildelinger, søknadsaktivitet, saksbehandling og utfall. Denne delen av studien gir innsikt både i total søknadsaktivitet og måloppnåelse, og bidrar i tillegg til kunnskap om saksbehandlingen, om den har resultert i innvilgelse eller avslag, og om hvilke typer aktiviteter fylkeskommunen har støttet økonomisk over de tre aktuelle kalenderårene. På bakgrunn av dokumentanalysen og kartleggingen av omfanget av ordningen har vi også fått et overblikk over omfanget av og forholdet mellom ordningenes innretning (søkere/mottakere) og den faktiske tildelingen.

Systematiseringen av datamaterialet fra de aktuelle dokumentene har dannet grunnlaget både for utformingen av spørreskjemaer og intervjuguider til kvalitative intervju. Kartleggingen av omfanget ga også grunnlag for dimensjonering og distribusjon av spørreskjemaundersøkelsene.

2.3 SPØRRESKJEMAUNDERSØKELSER

2.3.1 UTFORMING OG GJENNOMFØRING AV UNDERSØKELSENE

På bakgrunn av resultater fra dokumentanalysen utformet vi to forskjellige spørreskjemaer, ett til mottakere av språkstipend og ett til mottakere av Samiske tilskudd til aktiviteter og språktiltak. Spørsmålene i disse to skjemaene dekker blant annet temaer som hva støttemottakerne har fått av tilskudd/stipend, hva de har brukt tilskuddene/stipendene til, hvordan de vurderer ordningenes relevans og virkninger, og deres erfaringer med service fra og kommunikasjon med fylkeskommunen

under saksbehandlingen og etter tildelingen. Mottakere av språkstipend ble i tillegg bedt om å vurdere sine egne ferdigheter i samisk før og etter stipendet. Variasjonen og mangfoldet innad i gruppen av mottakere av Samiske tilskudd til aktiviteter og språktiltak er imidlertid svært stor både med tanke på typen aktiviteter, samlet antall aktiviteter for hver og totalt tilskudd i den aktuelle perioden. Variasjon fra prosjekt/aktivitet til prosjekt/aktivitet innen en og samme organisasjon er også stor. Dette byr på utfordringer når det skal formuleres spørsmål med faste svarkategorier som er dekkende og som føles meningsfylte, for alle som skal svare. Samtidig skal spørsmålene være mulig å besvare og svarene mulig å tolke. For å sikre mest mulig entydighet i undersøkelsen, ble spørsmålene til denne mottakergruppen utformet generelt og basert på grove mål eller svarkategorier. Nyanserte erfaringer blant denne gruppen av støttemottakere fanges opp via kvalitative intervju.

Spørreskjemaene ble utformet i elektronisk format i Questback (QB) og sendt ut henholdsvis i slutten av november og i begynnelsen av desember 2017. Nordland fylkeskommune formidlet navn- og e-postadresser både til aktuelle organisasjoner/foreninger/lag og til enkeltpersoner. Fylkeskommunens adresselister inneholdt i alt 77 mottakere av språkstipend og 95 mottakere av Samiske tilskudd til aktiviteter og språktiltak. En av personene som var ført opp på listen over stipendmottakere, meldte fra om at vedkommende ikke hadde mottatt stipend, mens to på listen blant mottakere av Samiske tilskudd til aktiviteter og språktiltak, meldte fra om det samme. Flere epost-adresser ble imidlertid avvist fordi de ikke lenger var gyldige. I tillegg hadde flere støttemottakere felles e-postadresse i forbindelse med at flere avdelinger befinner seg i samme organisasjon, som for eksempel Nord universitet, hvor postmottak er oppgitt som adresse. Duplikatadresser slettes automatisk slik at det bare sendes ut en henvendelse til hver mottakeradresse. Reell utvalgsstørrelse for undersøkelsene ble dermed 76 for mottakere av språkstipend og 82 for mottakere av Samiske tilskudd til aktiviteter og språktiltak.

Før undersøkelsene ble gjennomført, ble spørreskjemaene vurdert og testet av de ansvarlige for evalueringen hos fylkeskommunen. Dette har bidratt til å sikre validitet, eller gyldighet, i studien. For å kunne gi et fullgodt bilde av forhold som gjelder tilskuddsordningen til aktiviteter og språkstipend, er det viktig at flest mulig deltar og besvarer alle spørsmålene. Vi la derfor vekt på å gi grundig informasjon til deltakerne om hensikten med undersøkelsen og om hvorfor det er viktig at mange svarer. For å redusere omfanget av frafall ble det i tillegg utformet både enkle spørsmål og et begrenset antall spørsmål (se f. eks. Elstad, 2010; Jacobsen, 2005).

2.3.2 RESPONS PÅ UNDERSØKELSENE

Spørreskjemaet til stipendmottakerne ble sendt direkte til hver enkelt mottakers e-postadresse, mens skjemaet til mottakere av Samiske tilskudd til aktiviteter og språktiltak ble sendt via lenke til den enkelte organisasjon-, forening, lag eller enkeltpersons oppgitte e-postadresse. Distribuering via en slik lenke gir mottakeren mulighet til å sende undersøkelsen videre til den som har hatt ansvar for alle eller enkelte av prosjektene. Det ble planlagt to påminnelser til hver av gruppene distribuert med en ukes mellomrom mellom hver utsending.

På grunn av lav svarprosent i begge undersøkelsene ble det sendt ut en tredje påminnelse til begge gruppene av støttemottakere. I tillegg sendte Nordland fylkeskommune SMS til alle som hadde fått språkstipend med oppfordring til hver enkelt om å delta i studien. Det kom ingen umiddelbar respons på SMS-en. I tilfelle stipendmottakerne hadde slettet e-postene med lenke til spørreskjemaet, sendte

vi en fjerde runde med spørreskjema til denne mottakergruppen. Den siste runden endte med en liten økning i volumet på respondenter til denne delen av studien. Vi vet imidlertid ikke om de aktuelle ungdommene leser e-post. Vi vet heller ikke om spørreskjemaer sendt per e-post til postmottak-adresser, har kommet frem til rette vedkommende som er ansvarlig for tilskuddene til samiske aktiviteter slik at de har fått anledning til å svare.

Da undersøkelsene ble lukket i slutten av januar 2018, hadde vi fått svar fra 25 mottakere av språkstipend og 30 mottakere av Samiske tilskudd til aktiviteter og språktiltak. Dette utgjør en svarprosent på 33 for mottakere av språkstipend og 37 for mottakere av Samiske tilskudd til aktiviteter og språktiltak.

2.4 KVALITATIVE SAMTALER OG INTERVJU

Den tredje hovedaktiviteten i studien er innhenting av kvalitativ informasjon. Denne typen data har vi først og fremst skaffet gjennom intervjuer med et utvalg av støttemottakere eller nøkkelinformanter som har erfaringer med ordningene fra ulike posisjoner. I denne delen av studien inngår bare mottakere av Samiske tilskudd til aktiviteter og språktiltak (se punkt 2.3.1). Vi har intervjuet til sammen 11 personer som representerer åtte organisasjoner, foreninger eller lag. Fire av intervjuene ble gjennomført per telefon, mens resten ble intervjuet i personlig møte. Utvelgelse av organisasjoner, foreninger og lag til denne delen av studien, ble gjort med utgangspunkt i resultater fra dokumentanalysen, særlig med tanke på størrelsen på tilskuddsbeløpene og det samlede antall aktiviteter som har fått støtte.

Intervjuene var basert på en tematisk intervjuguide med åpning for at informantene kunne formidle både bredde og nyanser i sine erfaringer fra forskjellige aktiviteter/prosjekter som de/deres organisasjon hadde fått økonomisk støtte til. Spørsmålene tok utgangspunkt både i problemstillingene som skal belyses (jfr. avsnitt 1.5) og i resultater fra dokumentanalysen, men de fanget i tillegg opp generell informasjon om organisasjonen, om finansieringsordninger og mulig ringvirkninger (uforutsette) av støtten fra fylkeskommunen. Under intervjuene ble det tatt grundige notater som ble bearbeidet og skrevet ut i etterkant.

I det kvalitative datamaterialet inngår også informasjon fra flere samtaler som vi har hatt med ansvarlige for ordningen hos fylkeskommunen, både i personlige møter, per telefon og via e-post.

2.5 VURDERINGER AV DATAMATERIALET

Som pekt på i punkt 2.3.1, er validiteten i en spørreskjemaundersøkelse blant annet avhengig av en tilfredsstillende svarprosent. Et annet avgjørende spørsmål som handler om kvalitet i studien, er om vi kan stole på de svarene vi får enten det er snakk om svar på spørreskjemaer eller svar på spørsmål som stilles i intervjuene. Når det gjelder spørreskjemadelen av studien, har forskere først og fremst ansvar for og kontroll over den delen av studien som har med utformingen å gjøre; det vil si ansvar for at studien bygger på vitenskapelige prinsipper og at gjennomføringen er nøyaktig i alle ledd som inngår i studien, som arbeid med spørreskjemaet, utsendelse av spørreskjema, koding av data og analyser (Grønmo, 2004; Jacobsen, 2005). Pålitelige resultater henger imidlertid også sammen med respondentens svar. Det kan forekomme både overrapportering og underrapportering. Enkelte kan

svare strategisk utfra egeninteresse. De kan for eksempel overdrive positiv effekt for om mulig å få tilført mer ressurser. Et annet fenomen, som ofte forekommer, kalles «ja-siing». Det vil si at studiedeltakere unngår å velge svaralternativer som gir inntrykk av kritiske holdninger eller negative virkninger fordi det på bakgrunn av kulturelle normer oppfattes som «riktig» holdning å være positiv (Bowling, 2005). Slike forhold må tas i betraktning når funn i studien skal tolkes.

2.6 FORSKNINGSETISKE HENSYN

Oppdraget ble rutinemessig meldt inn til Personvernombudet for forskning ved Norsk senter for forskningsdata (NSD). I denne studien, som i alle andre, er frivillig deltakelse et ufravikelig krav. Vi la derfor vekt på å utarbeide et godt informasjonsskriv hvor vi understreket aspekter som konfidensialitet, anonymisering, frivillighet, mulighet for å trekke seg når som helst uten begrunnelse og uten konsekvenser, og muligheten til å la være å svare på spørsmål de ikke ønsker å besvare. Det innsamlede datamaterialet har vært behandlet etter gjeldende etiske retningslinjer for forskning (jfr. retningslinjer fra Nasjonal forskningsetisk komité for samfunnsvitenskap og humaniora).

Etnisk tilhørighet regnes i utgangspunktet som sensitiv informasjon i en studie. Behandling av sensitive opplysninger er generelt mer krevende når man står overfor mindre populasjoner, slik at ellers tilfredsstillende anonymisert materiale lettere kan spores tilbake til grupper og individer. Likevel er prosjektet av en slik tematisk art at vi ikke vurderer spørsmålene i seg selv som spesielt sensitive. Svært mange av informantene har deltatt i kraft av sitt yrke eller posisjon snarere enn som privatpersoner, og andre som er i målgruppen for tiltak (for eksempel elever, studenter), har stort sett et avklart forhold til sin etniske identitet. Det har også vært viktig å ta hensyn til at det er få personer i fylkeskommunens administrasjon og kanskje av fylkespolitikere som er involvert i arbeidet med de samiske sakene. Dette har vi tatt hensyn til når materialet er skrevet ut, både ut fra personvern hensyn og fordi aktuelle informanter også i framtida vil ha mye med hverandre å gjøre. Alle informantene ble gjort oppmerksom på anonymitetsutfordringene, men materialet er likevel anonymisert gjennom at opplysninger som alder, kjønn og stedstilhørighet i minst mulig grad kan knyttes til utsagn.

3 SAMISKE SPRÅKSTIPEND

3.1 KORT OM SPRÅKSTIPENDET OG OM MOTTAKERE AV STIPENDET

3.1.1 ANTALL TILDELINGER OG TILSKUDDSBELØP

I perioden fra og med 2014 til og med 2016 har fylkeskommunen innvilget til sammen 119 språkstipend (Nordland fylkeskommune 2017). Det samlede antall stipender er fordelt på 77 personer. Totalt 10 personer har fått stipend hvert av de tre årene, 14 har fått stipend i to år, mens resten (53) har fått stipend én gang. Antall tildelinger har minket over de tre årene. Høyest antall stipender ble tildelt i 2014 med 48, mens antallet i 2015 og 2016 var henholdsvis 38 og 33 (tabell 1). Ifølge opplysninger fra oppdragsgiver har stipendstørrelsen i perioden vært fast på 10.000 kroner til dem som studerer samisk på høyskoler eller universitet, 5000 kroner til samisk som førstespråk på videregående skole og 3000 kroner til samisk som andrespråk eller tredje-/fremmedspråk. I takt med færre tildelinger har samlet tildelingsbeløp minket. Over treårsperioden er det snakk om en nedgang på 80.000 kroner, fra 292.000 kroner i 2014 til 212.000 kroner i 2016. Tabell 1 viser imidlertid en liten økning i gjennomsnittlig størrelse på stipendene i denne perioden, fra vel 6000 kroner i 2014 til i underkant av 6500 kroner i 2016. Dette kan tyde på at andelen som har fått stipend enten til samisk som førstespråk på videregående eller til språkstudier på høyskole eller universitet, har økt.

Tabell 1 Tilskuddsbeløp for årene 2014, 2015 og 2016, samlet og i gjennomsnitt. Kilde: Nordland fylkeskommune (2017)

År	2014	2015	2016	Totalt
Antall stipend	48	38	33	119
Tilskuddsbeløp: Samlet	292.000 kr	233.500 kr	212.000 kr	737.500 kr
Tilskuddsbeløp: Gjennomsnitt	6083 kr	6145 kr	6424 kr	6197 kr

3.1.2 FORDELING AV STIPEND ETTER TYPE UTDANNINGSINSTITUSJON OG GEOGRAFISK OMRÅDE

Mottakere av språkstipend er først og fremst elever i videregående skoler, og hovedsakelig i Nordland fylke. I dette fylket er det snakk om elever ved vel halvparten av de 16 videregående skolene i fylket, det vil si: Sortland, Narvik, Knut Hamsun, Bodin, Bodø, Polarsirkelen, Meløy, Mosjøen og Brønnøysund. I tillegg er det innvilget stipend til elever ved tre skoler i Troms fylke, én skole (Grong) i Nord-Trøndelag (12 stipend), og til enkeltelever ved én skole i hvert av fylkene Sør-Trøndelag, Oppland og Østfold. Syv stipend er gitt til personer knyttet til en svensk utdanningsinstitusjon, enten til Samernas utdanningscentrum i Jokkmokk eller Vällkommaskolan i Gällivare. De 21 stipendene til studenter ved høyskoler og universiteter er fordelt på Universitetet i Nordland/Nord universitet (12), Høyskolen i Nord-Trøndelag (HiNT, nå Nord universitet) (to), Universitetet i Tromsø - Norges arktiske universitetet (UiT) (to) og Samisk høyskole (fem). En av stipendmottakerne fra Samisk høyskole var også student ved UiT, mens én fra Samernas utdanningscentrum samtidig var student ved Universitetet i Nordland. I de tilfellene hvor en mottaker har fått stipend i ett og samme år til to forskjellige samiske språk, er dette ført opp som to stipend.

Tabell 2 Fordeling av språkstipend etter type utdanningsinstitusjon og lokalisering. Antall stipend

Skoletype	Videregående skole			Høgskoler og universiteter				
	Geografisk lokalisering	Nordland	Andre fylker	Svensk utdanningsinstitusjon	UiN/ Nord	HiNT	UiT	Samisk høyskole
		63	30	7	12	2	2	5

3.1.3 FORDELING AV STIPEND MELLOM SAMISKE SPRÅK OG ETTER SPRÅKNIVÅ

Språkstipendene er rettet inn mot forskjellige typer studier. På den ene siden er det snakk om språkstudier innenfor høyere utdanning, det vil si på universitet eller høyskole, og på den andre siden språkfag på videregående skole. I den sistnevnte kategorien er språkfagene delt inn i samisk som førstespråk, andrespråk og tredjespråk eller fremmedspråk. Tabell 3 viser fordeling av stipendene mellom de forskjellige typene av språkstudier. Vi ser at vel halvparten av stipendene (62) har gått til lulesamisk språk på forskjellige nivå. Samisk som andrespråk i videregående skole er mest vanlig. Her topper lulesamisk med 31 stipend samlet over tre år, nordsamisk utgjør 23 av stipendene og sørsamisk er listet med 16 stipend. I tabellen er det tatt med antall stipend. Antall personer som har fått stipendene, er noe lavere (se punkt 3.1.1). To personer har fått stipend til å fordype seg i to forskjellige samiske språk (ikke vist i tabellen). Den ene har fått støtte til sørsamisk som førstespråk og nordsamisk som tredjespråk, mens den andre har fått støtte til lulesamisk som førstespråk og sørsamisk som andrespråk. En av universitetsstudentene har fått stipend til lulesamisk på PhD-nivå.

Tabell 3 Språkstipend fordelt etter type samisk språk og type språkstudium for perioden 2014-2016 (Antall)

Type språkstipend	2014	2015	2016	Totalt
Lulesamisk v/høgskole/universitet	7	4	6	17
Lulesamisk som førstespråk	5	3	1	9
Lulesamisk som andrespråk	10	10	11	31
Lulesamisk som tredjespråk/fremmedspråk	3	1	1	5
Sørsamisk v/høgskole/universitet	0	2	0	2
Sørsamisk som førstespråk	3	4	1	8
Sørsamisk som andrespråk	8	5	3	16
Sørsamisk som tredjespråk/fremmedspråk	0	0	0	0
Nordsamisk v/høgskole/universitet	0	1	2	3
Nordsamisk som førstespråk	1	0	1	2
Nordsamisk som andrespråk	10	7	6	23
Nordsamisk som tredjespråk/fremmedspråk	2	1	1	4
Totalt	49	38	33	120

3.2 DELTAKERE I UNDERSØKELSEN – KJØNN, ALDER OG TYPE UTDANNING

Som nevnt i punkt 2.3.2, har bare 25 av 76 stipendmottakere svart på spørreskjemaet. Utvalget på 25 utgjør likevel et tverrsnitt av alle stipendmottakerne, i alle fall om vi ser på bakgrunnen til dem som har deltatt i undersøkelsen. Tabell 4 viser blant annet at 17 av de 25 som har svart, var elev i

videregående skole da de fikk stipendet. Dette utgjør nesten tre av fire, en andel tilnærmet lik andelen av alle stipendmottakere som var elever i videregående skole, som var på 72 prosent. I utvalget på 25 i undersøkelsen er det tilnærmet like mange kvinner og menn. Da undersøkelsen ble gjennomført, var de fleste mellom 17 og 22 år, det vil si at de er født i perioden 1995 til 2000. Av disse var fem født i 2000, og hadde da mest sannsynlig fått stipendet i løpet av det første året på videregående skole. Åtte av dem som har deltatt i undersøkelsen, har oppgitt fødselsår som er spredt over perioden fra 1964 til og med 1993.

Tabell 4 Stipendmottakere som har deltatt i undersøkelsen – kjønn, alder og utdanningstype. N=24-25

Bakgrunn	Antall
Utdanningstype:	
Videregående skole	17
Høyskole/universitetet	7
Annet	1
Kjønn:	
Kvinner	12
Menn	13
Fødselsår:	
1964-1993	8
1995-2000	16

3.3 STØRRELSE PÅ STIPENDENE

Som vist i punkt 3.1.1, har Nordland fylkeskommune fordelt til sammen 737.500 kroner fra 2014 til 2016 (se tabell 1). Hvert stipend lå i gjennomsnitt på rundt 6000 kroner. Stipendmottakerne som har deltatt i undersøkelsen, oppgir at de har fått fra 3000 kroner til 11000 kroner (tabell 5). De fleste har oppgitt 5000 kroner. En av dem som har svart, husker ikke hvor stort beløp vedkommende hatt fått. Hvor mange som har fått stipend alle tre årene, eller bare ett eller to år, går ikke frem av tabellen.

Tabell 5 Språkstipend fordelt på gruppert beløp per år og totalt og etter antall.

Kroner	2014	2015	2016	Totalt
10.000-11.000	3	2	3	8
7000-8000	3	2	3	8
5000-6000	9	11	11	30
3000	1	0	1	2

3.4 HVORDAN FIKK MOTTAKERNE KJENNSKAP TIL STIPENDORDNINGEN?

De som har fått stipend, har først og fremst fått kjennskap til denne tilskuddsordningen via sin egen omgangskrets, venner, bekjente eller familie, og gjennom skolen eller studiestedet hvor de var tilknyttet da de søkte stipend (se tabell 6). Tabell 6 viser også at informasjon fra Sametinget og via fylkeskommunens hjemmeside på Internett i større grad har nådd frem til målgruppen enn det utlysning eller omtale av stipendet i dagspresse eller sosiale medier, har gjort. En av de to som i spørreskjemaet krysset av for svarkategorien «på annen måte», oppga at vedkommende hadde fått kjennskap til stipendet via samisk tilbud i grunnskolen.

Tabell 6 På hvilken måte ble du kjent med muligheten for å søke samisk språkstipend fra Nordland fylkeskommune? (Flere kryss mulig). N=25

	Antall
Gjennom bekjente/venner	15
Gjennom familie	9
Gjennom skolen/studiestedet som jeg er/var på	14
Gjennom utlysning av stipendet i aviser	3
Gjennom utlysning av stipendet via Facebook	3
Gjennom omtale i sosiale medier	1
Gjennom heimesida til Nordland fylkeskommune	6
Gjennom informasjon fra Sametinget	7
På annen måte	2

3.5 HVA ER STIPENDMIDLENE BRUKT TIL?

På spørsmål om hva stipendet er brukt til, har flest krysset av for innkjøp av samiske bøker eller skriftlig materiell (tabell 7). Rundt en tredjedel av dem som har svart, har oppgitt at de har brukt stipendet til å delta på samiske språksamlinger, oppholde seg i samisktalende områder eller til studieopphold for samiske elever eller studenter. Seks av dem som har krysset av for svarkategorien «annet», har benyttet det åpne svarfeltet i spørreskjemaet til å spesifisere hva de har brukt pengene til. Det følgende ble nevnt: «Pengene er ikke tatt ut ennå, men planen er å bruke beløpet til å vedlikeholde språket ved for eksempel å reise til et språkbad», og videre til; «husleie», «hybel», «leve som student», «mat til hybelopphold» og «ingenting samiskrelatert». Her er det imidlertid verdt å merke seg at det var mulig å krysse av for flere svaralternativer slik at noen av dem som har oppgitt at de har brukt stipendmidler til å dekke løpende utgifter til livsopphold, også kan ha brukt deler av stipendet til innkjøp av materiell eller andre samiskrelaterte aktiviteter.

Tabell 7 Hva har språkstipendet vært brukt til? (Flere kryss mulig). N=25

Aktivitet	Antall
Innkjøp av samiske bøker/skriftlig materiell	12
Deltaking på samiske språksamling/språkleir	9
Reise og opphold på steder hvor samisk snakkes mye	8
Spesielle studieopphold for samiske elever/studenter	7
Samisk språkkurs	7
Annet	8

3.6 HVILKE SAMISKE SPRÅK HAR STIPENDET BLITT BRUKT TIL?

Halvparten (13) av dem som har deltatt i undersøkelsen, har fått stipend til lulesamisk språk på et eller annet nivå (tabell 8). Syv har oppgitt sørsamisk, mens fem har krysset av for nordsamisk. Antall stipend gitt til nordsamisk språk er imidlertid samlet sett høyere enn antall stipend til sørsamisk med 32 til nordsamisk og 26 til sørsamisk (se tabell 3).

Tabell 8 Hvilket samisk språk har stipendet blitt brukt til? N=25

Samiske språk	Antall
Nordsamisk	5
Lulesamisk	13
Sørsamisk	7

Blant dem som har deltatt i undersøkelsen, har tre ganger så mange samisk som andrespråk enn som førstespråk (ni mot tre personer). Som det går frem av tabell 9, er spørsmål om nivå på det samiske språket bare besvart av halvparten av utvalget (12 personer). Dette skyldes at spørsmålet bare var relevant for dem som hadde fått stipend mens de var elever i videregående skole.

Tabell 9 Har du tatt samisk som ... N=12

	Antall
Førstespråk	3
Andrespråk	9
Tredjespråk/fremmedspråk	0

3.7 MOTIVASJON FOR Å SØKE STIPEND

Ett av siktemålene med undersøkelsen var å avdekke om dem som har søkt språkstipend, i hovedsak har vært motivert av å bedre sin egen kompetanse rent språkmessige eller om slike stipend også settes inn i en bredere samisk kontekst og bidrar til å nå mål som går utover det språklige. I spørreskjemaet ble derfor stipendmottakerne bedt om å vurdere hvor viktig noen formulerte grunner til å søke stipend hadde vært for dem, inkludert bedring av ferdigheter i samisk. Følgende momenter ble listet opp: «Bedre mine samiskkunnskaper»; «Styrke min identitet som same»; «Kvalifisere meg til stillinger som krever kunnskap i samisk språk»; «Ta vare på den samiske kulturarven»; og «Delta mer aktivt i samisk samfunnsliv». Svorskalaen var tredelt med mulighet for å velge mellom alternativene «ikke viktig», «litt viktig» og «svært viktig».

Tabell 10 Hvor viktig var følgende grunner for at du søkte om dette stipendet? N=23-25

Motivasjon	Ikke viktig	Litt viktig	Svært viktig
Bedre mine samiskkunnskaper	1	7	17
Styrke min identitet som same	4	10	10
Kvalifisere meg til stillinger som krever kunnskap i samisk språk	4	6	13
Ta vare på den samiske kulturarven	1	3	19
Delta mer aktivt i samisk samfunnsliv	1	9	13

Tabell 10 viser at et flertall av stipendmottakerne har oppgitt bedring av egne språkkunnskaper i samisk som en svært viktig grunn for å søke stipend. Tabellen viser også at noen flere enn dem som oppga at bedring av samisk kunnskaper var svært viktig, har valgt svarkategorien svært viktig i når det gjelder å ta vare på den samiske kulturarven. Halvparten har krysset av for at det å kvalifisere seg til stillinger som krever kunnskap i samisk språk og delta mer aktivt i samisk samfunnsliv, var svært viktig. Over halvparten har gitt uttrykk for at det å styrke sin egen identitet som same har vært mindre viktig grunn til å søke stipend enn de andre grunnene. Dette kan henge sammen med at identiteten som same kan ha vært sterk fra før, og at dette derfor ikke har vært spesielt viktig i denne konteksten.

3.8 VIRKNINGER AV STIPENDET: FORMELL UTDANNING

Tabell 7 viste at flere hadde brukt stipendet til livsopphold - til mat og husleie - eller til noe som ikke var direkte samiskrelatert. Likevel er det bare tre som oppgir at stipendet ikke har hjulpet dem til å gjennomføre formell utdanning i samisk språk, enten dette er som del av videregående opplæring eller på høyskole- eller universitetsnivå (tabell 11). Eksamen i samiske språk på videregående skole har fått flest avkryssninger, noe som er forventet ettersom de fleste som har deltatt i undersøkelsen, var elever på dette nivået da de fikk stipendet. En av de to som har krysset av for svaralternativet «annen formell utdanning», har spesifisert at dette gjelder utdanning i samisk språk på Samernas utbildningscentrum i Jokkmokk.

Tabell 11 Har stipendet hjulpet deg til å gjennomføre formell utdanning i samisk? N=25

	Antall
Ja, eksamen i samisk på videregående skole	12
Ja, eksamen i samisk på høyskole/universitet	8
Ja, annen formell utdanning	2
Nei	3

3.9 VIRKNINGER AV STIPENDET: FERDIGHETER I, OG BRUK AV, SPRÅKET

3.9.1 FERDIGHETER I SAMISK FØR OG ETTER STIPENDET

I undersøkelsen har vi kartlagt om stipendet eller stipendene har hatt noen virkning på den enkeltes ferdigheter i samisk språk. Dette er gjort ved først å be deltakerne i undersøkelsen om å oppgi hvor mye samisk de kunne før de fikk stipend, og deretter om deres samiskkompetanse hadde blitt styrket som følge av stipendet. I spørreskjemaet ble det skilt mellom å forstå samisk, snakke samisk, lese samisk og skrive samisk. I vurderingen av språkkunnskapen i forkant kunne det velges mellom fem svarkategorier fra «svært lite» til «svært mye». Tabell 12 viser at kompetansen i samisk var relativt høy i utgangspunktet. I alt 18 av 25 oppga at de forsto mye eller svært mye samisk før de fikk stipendet, mens noen færre ga uttrykk for det samme når det gjaldt å snakke, lese eller skrive språket.

Tabell 12 Hvor mye kunne du av følgende i samisk før du fikk språkstipendet? N=25

	Svært lite	Lite	Noe	Mye	Svært mye
Forstå samisk	2	1	4	9	9
Snakke samisk	2	4	5	5	9
Lese samisk	2	3	6	3	11
Skrive samisk	3	5	4	6	7

I svar på spørsmål om stipendets virkninger på språkkompetansen, var det mulig å velge mellom kategoriene «i liten grad», «i noen grad» og «i stor grad». Vi ser av tabell 13 at godt over halvparten gir uttrykk for at stipendet har hatt betydelig effekt på deres kunnskap i samisk enten det handler om å forstå, snakke, lese eller skrive språket. Det er gjennomgående få som oppgir at stipendet i liten grad har hjulpet dem til å bli bedre i samisk, mens svarkategorien «i noen grad» er hyppigere valgt, særlig for virkninger på lese- og skriveferdigheter. I tolkninger av svar på dette spørsmålet, er det nødvendig å ta hensyn til at stipendenes størrelse og stipendenes varighet ikke er lik for alle (noen har fått stipend flere år på rad). Slike forskjeller kan ha betydning for om stipendet bidrar positivt i den enkeltes

språklige utvikling eller ikke. En mulig sammenheng mellom størrelse på stipendet og virkninger av stipendet kan imidlertid ikke undersøkes her fordi antall personer i utvalget er for få.

Tabell 13 Har det samiske språkstipendet hjulpet deg til å bli bedre i å? N=23-24

	I liten grad	I noen grad	I stor grad
Forstå samisk	2	6	15
Snakke samisk	1	7	15
Lese samisk	1	10	13
Skrive samisk	1	10	13

Vi har også undersøkt om det kan være sammenheng mellom egenvurderte forhåndskunnskaper i samisk og egenvurderte virkninger av stipendet. Her kunne det blant annet tenkes at de som oppga at de kunne mye samisk fra før, kanskje var blant dem som oppga minst forbedring i språklige ferdigheter. For å forenkle analysen, ble antall svarkategorier redusert til to for hvert spørsmål. Det vil si at «mye» og «svært mye» som svar på spørsmålet om forkunnskaper i samisk, er slått sammen og inngår i kategorien «god», mens «svært lite», «lite» og «noe» utgjør kategorien «mindre god». For svar på spørsmålet om virkninger av stipendet, ble «i liten grad» og «i noen grad» definert som «liten» virkning, mens «i stor grad» er definert som «god» virkning (tabell 14).

Tabell 14 Virkninger av språkstipend på ferdigheter i samisk. Antall. N= 23-24

Ferdigheter i samisk	Virkninger av språkstipend		
	God	Liten	Totalt
Forstå samisk			
God	13	7	20
Mindre god	2	1	3
Snakke samisk			
God	11	6	17
Mindre god	4	2	6
Lese samisk			
God	10	9	19
Mindre god	3	2	5
Skrive samisk			
God	9	7	16
Mindre god	4	4	8

Tabell 14 viser at virkningen av stipendet til en viss grad er uavhengig av forkunnskaper i samisk, men varierer noe alt etter om det er snakk om å forstå språket eller om ferdigheter i å snakke, lese, eller skrive samisk. Blant dem som på forhånd hadde god kompetanse i samisk, finnes det for eksempel både personer som har oppgitt at de har hatt god effekt av språkstipendet, og personer som har oppgitt at de har hatt liten effekt av språkstipendet. Den samme variasjonen gjelder for dem som oppga at de hadde lite forkunnskaper. I begge gruppene er det imidlertid flere som har krysset av for at de har hatt god virkning enn liten virkning. Blant dem som ga uttrykk for at de forsto samisk godt på forhånd, var antallet som ga uttrykk for at stipendet hadde god virkning nesten dobbelt så høyt som antallet som ga uttrykk for at stipendet hadde liten virkning (13 mot 7). Uavhengig av

forhåndskunnskaper, er effekten av stipendet minst når det gjelder kompetanse i å skrive samisk. I og med at antallet som har deltatt i undersøkelsen, totalt sett er lavt, kan det ikke trekkes klare konklusjoner av resultatet som vises i tabell 14, vi kan kun peke på en tendens.

3.9.2 BRUK AV SAMISK FØR OG ETTER STIPENDET

Litt under halvparten (11) av dem som har deltatt i undersøkelsen, snakker som oftest samisk med foreldre eller andre i familien (tabell 15). Kun et lite antall oppga at de snakker samisk sjelden eller aldri med noen av kategoriene som ble nevnt i spørsmålet. De fleste bruker språket av og til.

Tabell 15 Hvor ofte snakker du samisk i følgende sammenhenger? N=24-25

	Sjelden/aldri	Av og til	Ofte/som regel
Med foreldre og slekt	4	10	11
Med naboer og kjente	8	15	2
Med venner	3	18	4
Med andre som kan samisk	2	13	9

Tabell 16 viser at godt over halvparten av deltakerne i undersøkelsen oppga at de snakker mer samisk etter stipendet enn på forhånd, særlig gjelder dette for bruk av samisk i samtaler med andre enn venner og nær familie. Sett på bakgrunn av at kun tre deltakere i undersøkelsen oppga at de har hatt samisk som førstespråk i utdanningssammenheng (se tabell 9 over), er det grunn til å merke seg den effekten som oppgis her.

Tabell 16 Har språkstipendet bidratt til at du snakker mer samisk enn tidligere i følgende sammenhenger? N=23-25

	Ikke i det hele tatt	I liten grad	I noen grad	I stor grad
Med foreldre og slekt	2	5	7	9
Med naboer og kjente	5	6	8	5
Med venner	2	6	10	6
Med andre som kan samisk	2	4	9	10

Også når det gjelder svar på dette spørsmålet, har vi sett på mulig sammenheng mellom hvor ofte deltakere i undersøkelsen bruker samisk i forskjellige sammenhenger og stipendets betydning for om de bruker språket oftere i tilsvarende sammenhenger (se tabell 17).

I analysen som ligger til grunn for fordelingen i tabell 17, ble antall svarkategorier for virkninger av språkstipendet redusert til to. «Ikke i det hele tatt» og «i liten grad» ble slått sammen til «liten» virkning, mens «i noen grad» og «i stor grad» ble slått sammen til «god» virkning. Den tredelte svarskalaen for spørsmålet om hvor ofte samisk brukes i forskjellige sammenhenger, ble beholdt. Vi ser av tabellen at de som oppga at de bruker språket «av og til», enten det handlet om samtaler med foreldre og slekt, venner, naboer og kjente eller andre som snakker samisk, har oppgitt mest utbytte av språkstipendet. Svar på begge spørsmålene er, som nevnt, basert på egenvurderinger.

Tabell 17 Virkninger av språkstipendet på bruk av samisk. Antall. N=23-24

Bruk av samisk	Virkninger av språkstipend		
	God	Liten	Totalt
Med foreldre og slekt			
Sjelden/aldri	1	3	4
Av og til	7	2	9
Ofte/som regel	8	2	10
Med naboer/kjente			
Sjelden/aldri	1	7	8
Av og til	10	4	14
Ofte/som regel	2	0	2
Med venner			
Sjelden/aldri	1	2	3
Av og til	13	5	18
Ofte/som regel	2	1	3
Med andre som kan samisk			
Sjelden/aldri	1	1	2
Av og til	10	3	13
Ofte/som regel	1	8	9

3.10 HVOR FORNØYD ER MOTTAKERNE MED STIPENDET OG MED SERVICE FRA FYLKESKOMMUNEN?

For å undersøke hvor fornøyd mottakere eller brukere av et bestemt tilbud er, spørres ofte de det gjelder, om de vil anbefale tilbudet til andre. Tabell 18 viser svar på et slikt spørsmål til mottakerne av samisk språkstipend. Vi ser her at de som ikke allerede har anbefalt stipendet til andre, det vil si 23 av de 25 som har svart, har planer om å gjøre dette. Dette kan tolkes i retning av at de som har fått stipend, har vært fornøyd både med stipendet som de selv har fått, og med denne stipendordningen fra fylkeskommunen.

Tabell 18 Vil du råde andre til å søke samisk språkstipend fra Nordland fylkeskommune? N=25

	Antall
Ja, det har jeg allerede gjort	23
Ja, det har jeg planer om å gjøre	2
Nei, det vil jeg ikke gjøre	0
Vet ikke	0

Tabellen over viser at alle som deltok i undersøkelsen, ga uttrykk for at de er fornøyd med stipendet som de selv har fått. Deltakerne i undersøkelsen er imidlertid ikke fullt så samstemt i svar på spørsmål om erfaringer med fylkeskommunen i forbindelse med stipendordningen. Rundt en fjerdedel har krysset av for svarkategorien «ikke aktuelt», og antyder med det at de ikke har henvendt seg til fylkeskommunen verken før de søkte stipend eller etter at de hadde fått stipend (tabell 19). Bortsett fra to personer, oppga alle som har hatt kontakt, at de er tilfreds eller svært tilfreds med servicen. Hva

de to som uttrykker misnøye med servicen både før og etter at de fikk stipend, har vært misfornøyd med, kommer ikke frem her.

Tabell 19 Hvordan vurderer du Nordland fylkeskommunes «service» før og under stipendperioden når det gjelder følgende forhold? N=25

	Lite tilfredsstillende	Tilfredsstillende	Svært tilfredsstillende	Ikke aktuelt
Svar på spørsmål/henvendelser før du sendte søknad	2	8	9	6
Svar på spørsmål/henvendelser etter at du hadde fått stipendet	2	9	8	6
Oppfølging/støtte underveis	2	11	8	4
Informasjon i forbindelse med rapportering	1	9	12	3

4 TILSKUDD TIL SAMISKE AKTIVITETER OG SPRÅKTILTAK

4.1 KORT OM TILSKUDDENE

I oppdragsdokumentet opereres det med to kategorier tilskuddsordninger, nemlig *Samiske språkstipend* omtalt i foregående kapittel, og så den ordninga som overlegent er den største reint økonomisk, *Samiske tilskudd til aktiviteter og språktiltak*. Stipendordninga for perioden 2014-2016 utgjør knappe fire prosent av den samla støtten gjennom fylkeskommunen til «samiske tilskudd til aktiviteter og språktiltak/stipend», slik dette er formulert i konkurransegrunnlaget for vårt evalueringsprosjekt. Vel 96 prosent av disse midlene går da til den støtteordninga som vi nå skal se nærmere på.

I fylkeskommunens annonsering av støtte til samiske aktiviteter og språktiltak blir ordninga ifølge vedlagte utlysning for 2015 omtalt som «Organisasjon- og aktivitetstilskudd», og i samsvar med den alt refererte formuleringa i samarbeidsavtalen er formålet med tilskuddsordninga «... å stimulere til bevaring og videreutvikling av samisk språk, kultur og samfunnsliv». Søknadsberettigede er alle «samiske lag, foreninger, organisasjoner og institusjoner med minimum 15 betalende medlemmer». Formuleringa «betalende medlemmer» kan virke overraskende ettersom vel mange foreninger, organisasjoner og særlig institusjoner ikke opererer med slike «betalende» medlemmer. Etter det som vi har fått opplyst, kom dette kravet for noen år siden inn for å unngå at enkeltpersoner eller grupper fremma flere søknader om støtte til samme eller liknende tiltak i ly av konstruerte foreninger eller lag. I utlysningstekster fra og med 2016 er dette kravet om 15 betalende medlemmer tatt bort, men det er nå kommet inn krav om at søkerinstansen skal være registrert i *Enhetsregisteret*, del av Brønnøysundregistrene, som lag, forening eller som enkeltpersonforetak. Det framgår videre i informasjonen til potensielle søkere at det skal dreie seg om enkeltstående, tidsavgrensa prosjekt som «hovedsakelig» skal gjennomføres i søknadsåret. Det blir videre i annonseringa formulert en rekke krav til søknaden som definering av målgruppe for tiltaket, mål for aktiviteten, beskrivelse av aktiviteter og tidsplan, detaljert budsjett og finansieringsplan med opplysning om eventuelle andre bidragsytere.

Vi skal i det følgende redegjøre for hvor stor støtte de ulike tiltakskategoriene har fått i denne treårsperioden, hvem tilskuddene har gått til, hvilke språkgrupper har blitt tilgodesett, og endelig se på hvordan avslaga på søknader om støtte fordeler seg på tiltakskategorier og språkgrupper. Analysene baserer seg i alt vesentlig på en omfattende oversikt fra fylkeskommunen som gir opplysninger om tiltakstype, navn på organisasjon, institusjon, forening, lag og enkeltpersoner som søker, tittel på det aktuelle prosjektet, størrelse på tildelt beløp, og tildelingsår. Dette gjelder de prosjektene som har fått støtte. Den oversikten over avslåtte prosjekt som vi har fått tilgang til, er noe mindre fyldig, først og fremst ved at den bare opererer med to tiltakskategorier, nemlig (1) samiske aktivitetstilskudd og (2) samisk språk. Til gjengjeld oppgir denne oversikten hvor stort beløp den enkelte søknad gjelder, ei opplysning som ikke er oppgitt for de prosjektene som har fått støtte. Derfor kan vi ikke vurdere hvilke innstramminger i prosjektens budsjett som eventuelt er blitt gjort under fylkets søknadsbehandling. Men vi har fått opplyst både fra søkere og fra fylkets saksbehandlere at slike innstramminger forekommer.

Ved sammenlikninger mellom de ulike samiske gruppene eller ved vurdering av eventuell utvikling over år, kan det være viktig å minne om at det her vil dreie seg om få enheter og små tall slik at tilfeldige fluktuasjoner fra år til år kan gi store utslag. Vi vil derfor i analysene og kommentarene generelt ikke legge så stor vekt på å se på eventuelle tendenser over denne korte treårsperioden. Da vi heller ikke har tilgjengelig data fra tidligere treårsperioder, kan vi heller ikke se eventuelle utviklingstrekk i et noe lengre tidsperspektiv.

4.2 HVA GÅR PENGENE TIL?

Kategoriseringa i venstre kolonne i tabell 20 samsvarer i alt vesentlig med den oppstilling av tiltak som det opereres med i samarbeidsavtalen mellom Sametinget og Nordland fylkeskommune (se ovenfor). Det synes i alt vesentlig å være Nærings- og utviklingsavdelinga som har fått i oppgave å forvalte midlene til samiskfremmende tiltak i fylket. Med unntak av at Kulturavdelinga har gitt driftsstøtte til *Åarjelhsamien Teatere* på noe over 300.000 kroner hvert av disse tre åra og i tillegg én mindre prosjektstøtte for 2016 til samme institusjon, har tildelingene til alle øvrige prosjekt skjedd med midler fra Nærings- og utviklingsavdelinga. Etter avtale med oppdragsgiver inngår den nevnte støtten fra Kulturavdelinga i alle våre analyser.

I samarbeidsavtalen mellom Sametinget og Nordland fylkeskommune listes det opp i alt 17 typer tiltak som disse midlene på årlig rundt seks millioner kroner (perioden 2014-2016) skal gå til. I tillegg til de 14 tiltakene, eller kapitler i avtalen, som det er gitt penger til i denne perioden og som framgår av venstre kolonne i tabell 20, blir det i samarbeidsavtalen også operert med tiltakskategoriene *Samiske stedsnavn* (kapittel 5, som fikk tilskudd i 2013), *Opplæring* (kapittel 6) og *Regional planlegging og arealforvaltning* (kapittel 14). Det kan virke overraskende at kategorien «Opplæring» ikke har fått tilskudd. Imidlertid framgår det av beskrivelsen av dette tiltaket at det dreier seg om krav til den videregående opplæring i fylket, tiltak som blir organisert og finansiert gjennom de ordinære budsjett for de videregående skolene i fylket. Dessuten kan det være betydelig overlapping i innhold for ulike kategorier, noe som kanskje spesielt gjelder for kategoriene «opplæring», «samisk språk» og «forskning og utdanning». Det kan vel også hevdes at samisk språk i større eller mindre grad fremmes gjennom alle tiltakskategoriene.

Det går av tabell 20 fram at tiltakskategorien *Kultursamarbeid* er den klart største både i antall prosjekt og når det gjelder tildelte midler med totalt 80 prosjekt over de tre åra og om lag sju millioner kroner. En like klar nummer to i denne rangeringa er kategorien *Samiske kultursentra* med godt over halvparten både når det gjelder antall prosjekt og tildelte midler. Når vi slår sammen disse to kategoriene, ser vi at de utgjør om lag to tredeler både av antall tildelte prosjekt (62 prosent) og bevilga midler (64 prosent). Også de seks tiltakskategoriene *Samisk språk*, *Kulturminneforvaltning*, *Museum*, *Bibliotek*, *Media* og *Idrett* kunne det være mest naturlig å gruppere under en paraply à la «kulturrelaterte tiltak». Med unntak av *Samisk språk* er hver av disse kategoriene relativt små i bevilga beløp over treårsperioden, men i alt utgjør disse kulturrelaterte innsatsene 2.254.000 kroner. Ut fra denne betrakningsmåten går noe over tre fjerdedeler (77 prosent) av de midlene som fylkeskommunen disponerer til fremme av samisk språk, kultur og samfunnsliv, til det som vi kunne kalle «kulturrelaterte tiltak».

Tabell 20. Tildelt støtte etter tiltakskategori og år. Antall tildelte prosjekt og tildelte beløp.

Tiltakskategori	Kap. ⁴	Antall prosjekt				Beløp i 1.000 kr			
		2014	2015	2016	Alle år	2014	2015	2016	Alle år
Samisk språk	4	9	5	10	24	517	373	450	1340
Forskning og utdanning	7	1	3	2	6	133	295	164	592
Kulturminneforvaltning	8	0	0	1	1	0	0	47	47
Museum	9	1	2	1	4	40	110	40	190
Bibliotek	10	0	1	2	3	0	46	301	347
Samiske kultursentra	11	14	19	11	44	1843	1956	843	4642
Næringsutvikling	12	5	0	3	8	1056	0	825	1881
Reindrift	13	0	0	1	1	0	0	100	100
Kultursamarbeid	15	27	26	27	80	2226	2287	2476	6989
Media	16	0	2	1	3	0	250	30	280
Barn og unge	17	4	7	7	18	257	490	617	1364
Helse- og sosialspørsmål	18	3	0	0	3	217	0	0	217
Idrett	19	1	0	0	1	50	0	0	50
Internasjoale forhold og Barentssamarbeid	20	1	0	1	2	50	0	19	69
Totalt		66	65	67	198	6389	5807	5912	18108

Kanskje kan det virke unaturlig at forvaltninga av disse midlene i fylkets administrative struktur er lagt til Avdeling for næring og regional utvikling, da spesielt når fylkeskommunen har ei «kulturavdeling», ei avdeling som på 1970-tallet blei sett på som en letttingsfaktor for fylkeskommunens tidlige engasjement overfor de samiske gruppene i fylket. Fram til tidlig på 1990-tallet sorterte da også disse midlene under Kulturavdelinga. Det blei fra en av fylkeskommunens informanter opplyst at overføringa av forvaltningsansvaret fra Kulturavdelinga til Avdeling for næring og regional utvikling var et ønske om å se den fylkeskommunale innsatsen overfor de samiske gruppene i et vidare perspektiv enn det som vanligvis knyttes til begrepet «kultur». Det var også et ønske fra politisk hold om a sikre innsatsen overfor det samiske i Nordland høg prioritet at forvaltninga av dette feltet var lagt til ei større og tyngre avdeling. Satsinga på prosjekt innen reiseliv og gründerutvikling kan tjene som eksempler på slike prosjekt. Som vi snart kommer tilbake til, vil kanskje relativt store tilskudd til tiltak innen reiseliv og gründerutvikling i regi av Árran nettopp kunne sees som eksempler på «ikke-kulturelle» tiltak. Men

⁴ Kapittel refererer her til kapitler i avtalen mellom Nordland fylkeskommune og Sametinget (se Nordland fylkeskommune 2017).

dette er likevel tiltak som kan være viktige nettopp for vedlikehold og utvikling av samisk kultur og samfunnsliv.

Det går videre av tabell 20 fram at tiltakskategorien *Næringsutvikling* kommer som nummer tre i tildelte midler over perioden 2014-2016 med nærmere to millioner kroner, men med beskjeden rangering med hensyn til antall prosjekt. Det er fire store prosjekt knytta til utvikling av reiselivsnæring i samiske områder, tre i 2014 og ett i 2016, som bidrar til den relativt store økonomiske satsinga på dette tiltaksområdet, til sammen 87 prosent av den samla satsing på nesten 1,9 millioner kroner. Dessuten blei den samiske reiselivsnæringa i 2014 tilgodesett med et svært stort prosjekt (1,4 millioner kroner) i regi av Árran, og som derfor inngår i statistikken for Samiske kultursentra i Tabell 22 nedenfor. For de fleste andre temaområdene, altså utenom *Næringsutvikling* og kultureltererte prosjekt, dreier det seg stort sett om mindre prosjekt av mer sporadisk karakter.

Det går videre av tabell 25 fram at antall tildelte prosjekt har holdt seg tilnærma konstant, mens det samla tildelingsbeløpet har gått ned med 7,5 prosent. Tas det så hensyn til at kroneverdien over denne treårsperioden har falt med 7-8 prosent,⁵ blir det tildelte beløp for 2016 omgjort til 2014-kroner bare om lag 5,4 millioner kroner, altså en betydelig reell nedgang i fylkets økonomiske engasjement på dette området.

4.3 HVEM GÅR PENGENE TIL?

Det er over disse tre åra et stort antall enkeltsøkere som har fått tilskudd til språktiltak og andre samiskstimulerende tiltak, i alt nærmere 100. Mange søkere har fått støtte til flere prosjekt, og enkelte har fått støtte til flere prosjekt ett og samme år. Som tabellene 21 og 22 viser, er det de samiske språk- og kultursentra som står bak flest prosjekt: Várdo báiki (nordsamisk) – 14 prosjekt og ca. 1,1 million kroner i støtte, Árran (lulesamisk) – 12 prosjekt og 2,3 millioner; Sijti Jarngge (sørsamisk) – 5 prosjekt og 260.000 kroner; og Pitesamisk senter/forening (11 prosjekt og 270.000 kroner). Det samiske enkeltpersonforetak Pippiri Siida, lokalisert i grenseområdet mellom nord- og lulesamisk, har vist stor aktivitet med ikke mindre enn ni prosjekt i perioden, de fleste riktignok av moderat økonomisk omfang med 50.000 kroner som største enkeltprosjekt. Både i antall prosjekt og tildelte midler kommer Sámi Culture Club⁶ med 9 prosjekt og 1,2 millioner kroner i støtte - svært høgt. Bare noen få andre søkere har fått støtte for tre eller flere prosjekt over treårsperioden. De tre støttemottakerne i tabell 24 med fire prosjekt hver er: Stuornjágga Sámi Duodji (nordsamisk) med 194.000 kroner; Doajmma Siebrre Lulevsábme (lulesamisk), 360.000 kroner; og Loabagaiddie Siida (nordsamisk), 13.000 kroner.

En nærmere inspeksjon av grunnlagsmaterialet viser at det er stor variasjon i størrelsen på det enkelte prosjekt, noe som da også går fram av de ulike rangeringene i tabell 21 og tabell 22. Áarjelhsamien Teatere med «bare» åtte prosjekt (tabell 21) kommer likevel ut som den mottakeren med nest størst

⁵ Fra SSBs Konsumprisindeks.

⁶ Sámi Culture Club har av en eller annen grunn valgt et engelsk navn på sin organisasjon i stedet for et samisk navn.

samla tilskudd over treårsperioden⁷ (tabell 22). Én av søkerne som har fått støtte til tre prosjekt, kommer likevel nesten heilt til slutt i sorteringa etter størrelsen på tildelte midler.

Tabell 21. Antall tildelinger etter søkerinstans (for søkere med 5 eller flere prosjekt) eller søkergruppe (alle med 1-4 prosjekt).

Mottaker av støtte	Antall mottakere	Antall prosjekt
Várdobáiki sámi guovddás/samisk senter	-	14
Árran lulesamisk senter	-	12
Duoddara Ráafe/Pitesamisk senter-forening	-	11
Sámi Culture Club	-	9
Áarjelhsamien Teatere	-	8
Pippiri Siida	-	8
Sijti Jarngje	-	5
Alle med 4 prosjekt	3	12
Alle med 3 prosjekt	8	24
Alle med 2 prosjekt	18	36
Alle med 1 prosjekt	59	59
Alle mottakere	95	198

Variasjonsbredden i typer søkerinstans er svært stor, fra for eksempel *Det norske bibelselskap* til *Drag idrettslag*, fra *Samisk foreldrenettverk* til *Nordlandsmuséet*. Til tross for at det i utlysningsteksten for tilskudd årene 2015-2016 står at søkerne skal være organisasjoner, foreninger eller institusjoner, og ha minst 15 betalende medlemmer, ser det av prosjektoversikten ut til å være fem eller seks personer, sannsynligvis «Enkeltpersonforetak», som har fått penger til prosjekt i foretakseierens eget navn. I ett av disse tilfelle blir det opplyst at prosjektet skal gjennomføres i samarbeid med en samisk institusjon.

I et fylke med flere samiske grupperinger er det spesielt viktig å få oversikt over hvorvidt fylket gjennom tilskuddsordningene bidrar til å fremme samisk språk, kultur og samfunnsliv for all de tre samiske gruppene som det er utvikla skriftsspråk for, og som det i offisielle dokument blir understreka har formelt samme rett til vern og støtte. I tillegg kommer den pitesamiske gruppen i midt fylket. Som det alt er pekt på (pkt. 1.3), har denne gruppen ikke lenger noe levende språk som søkes vedlikeholdt eller revitalisert, iallfall ikke i Norge og nesten ikke i Sverige. Men pitesamene kan likevel sies å utgjøre en minoritetsgruppe som det skal tas hensyn til ifølge internasjonale konvensjoner som Norge har slutta seg til om urfolks retter og nasjonalstatens forpliktelser, da spesielt ILO-konvensjonen Artikkel nr. 169 om urbefolkninger og FNs menneskerettserklæring fra 1948, sist revidert i 1994. Artikkel 14 i denne FN- erklæringa om menneskeretter presiserer urfolks rett til å revitalisere, bruke, utvikle og overføre til kommende generasjoner sine tradisjoner, historier og språk.

⁷ Det kan her nevnes at tre tildelinger, ei for hvert av de tre åra, er på over 300.000 kroner. Dette er driftsmidler tildelt fra Kulturavdelinga, og ikke som de øvrige tilskuddene som det redegjøres for i denne rapporten, fra Avdeling for næring og regional utvikling.

Tabell 22. Oversikt over mottakere med over 500.000 kr i tilskudd i perioden 2014-2016 og antall søkere innafor ulike søkergrupper med mindre tilskudd enn 500.000 kr.

Mottaker	Antall	Beløp i 1.000 kr
Árran lulesamiske senter	-	2.284
Áarjelhsamien Teatere	-	1.560
Sámi Culture Club	-	1.234
Várdo báiki sámi guovddás/samisk senter	-	1.144
Duoddara Ráfe/Pitesamisk senter	-	669
Nordnorsk Reiseliv AS	-	650
Márkomeannu	-	618
Ersvika Samiske Siida	-	607
Mottakere av 200.000-500.000 kr	14	3.951
Mottakere av 100.000-199.000	25	3.360
Mottakere av 50.000-99.000	25	1.489
Mottakere av 30.000-49.000	13	463
Mottakere av mindre enn 30.000	10	159
Alle mottakere	95	18.188

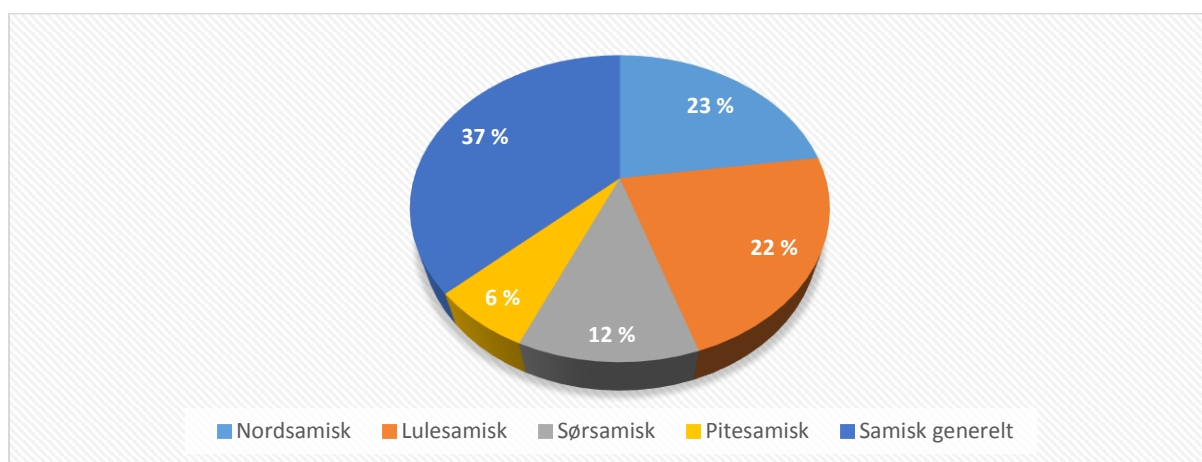
Ut fra tilgjengelig materiale hefter det en viss usikkerhet i sorteringa av det enkelte prosjekt etter hvilken av de samiske gruppene prosjektet naturlig hører heime i. Prosjekt som i sitt innhold hører til i, eller retter seg mot, minst to av gruppene eller mot samisk i sin alminnelighet, blir klassifisert i kategorien «Samisk generelt». Alle prosjekt i regi av de fire språk og kultursentra er gruppert under de respektive språkgruppene som sentret representerer, også om prosjektinnholdet ikke direkte gjelder språk. Prosjekt som tilgjengelige opplysninger ikke gir grunnlag for sortering etter språkgruppe, blir klassifisert under gruppen «Samisk generelt». Med mer fyldigere opplysninger ville nok denne kategorien kunnet framstå som noe mindre enn det tabell 25 viser, og de andre gruppene noe større. Men i grove trekk gir tabell 25 for antall prosjekt og den grafiske framstillinga i figur 1 sannsynligvis et rimelig korrekt bilde av hvordan støttetildelingene fordeler seg på de samiske språkgruppene som vi har i fylket.

Mens tabell 23 og oppsummeringa i figur 1 referer til antall prosjekt, gir tabell 24 og figur 2 de tilsvarende fordelingene basert på de samla bevilgningene. Det mest iøynefallende ved sammenlikning av prosenttalla i figur 1 og figur 2 gjelder forholdet mellom nordsamisk og lulesamisk. Mens disse to gruppene var om lag like i antall tildelinger, faktisk hadde nordsamisk ett prosjekt mer enn lulesamisk, er situasjonen den at lulesamisk-relaterte prosjekt utgjør nærmere to tredeler av det samla beløp som går til disse to grupperingene. Med andre ord er den gjennomsnittlige størrelsen på prosjektene vesentlig større for de lulesamiske enn for de nordsamiske prosjekta. To-tre store nærings- og reiselivsprosjekt i regi av Árran forklarer det meste av denne forskjellen (framgår av grunnlagsmaterialet).

Tabell 23. Antall prosjekt som fikk støtte i perioden 2014-2016 etter tiltakskategori og språkgruppe.

Tiltakskategori	Nordsamisk	Lulesamisk	Sørsamisk	Pitesamisk	Samisk generelt	Totalt
Samisk språk	5	10	5	0	4	24
Kultursentra	13	13	4	11	3	44
Kultursamarbeid	23	13	11	1	32	80
Barn og unge	2	2	1	0	13	18
Andre kategorier	2	6	3	1	22	34
Totalt	45	44	23	13	73	198

Det kan være interessant å merke seg at det lille pitesamiske miljøet har hatt organisatorisk kraft og kompetanse til å fremme og få gjennomslag for så pass mange prosjekt som tilfelle er. Dette viser dessuten at fylket har nådd fram med informasjon til denne relativt nylig organiserte samiske gruppen, og gjennom sin saksbehandling har tilgodesett denne aller minste av fylkets i alt fire samiske grupperinger. Når det gjelder totalt antall prosjekt i treårsperioden (nederste rad i tabell 23), kommer nord- og lulesamisk omtrent likt ut men henholdsvis 45 og 44 prosjekt mens sørsamisk står for halvparten så mange og pitesamisk for om lag fjerdeparten av prosjektallet til nord- og lulesamisk.

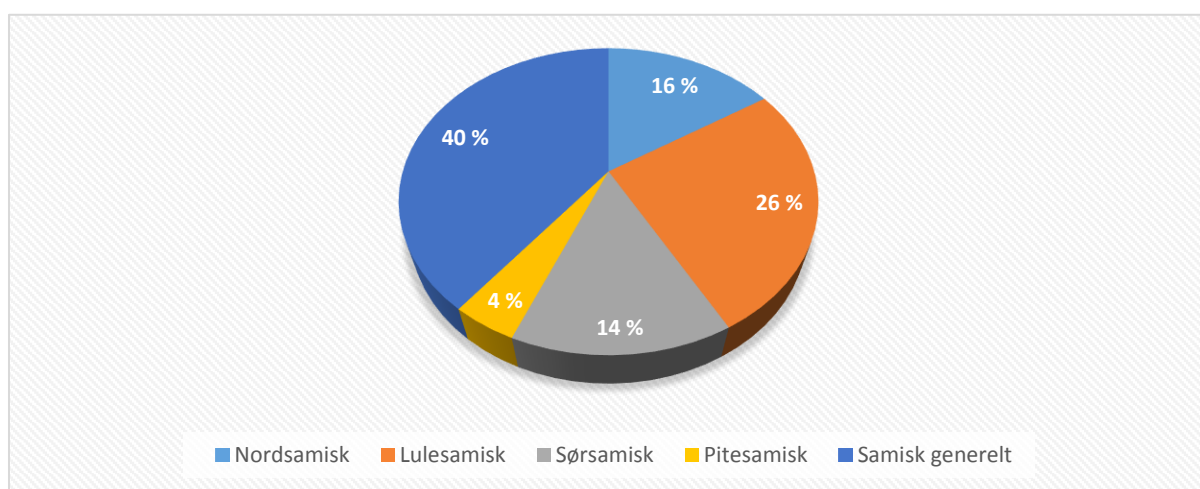
Figur 1. Tildelte prosjekt i perioden 2014-2016 etter språkgruppe. Prosenten beregnet ut fra antall.

Tabell 24. Tildelt støtte etter språkkategori og år. Beløp i 1000 kr.

Språkkategori	Tildelingsår			Totalt
	2014	2015	2016	
Lulesamisk	2175	1582	998	4755
Nordsamisk	610	1544	724	2878
Pitesamisk	265	488	23	776
Samisk generelt	2540	1704	2932	7176
Sørsamisk	799	569	1235	2603
Totalt	6389	5887	5912	18188

Kanskje kan det være noe overraskende at forholdsvis lite av fylkets midler til samiske formål har gått til det sørsamiske miljøet i fylket. Det sørsamiske miljøet i Nordland kom relativt tidlig i gang med arbeidet for et samisk kultur- og utviklingscenter i Hattfjelldal. Alt i 1985 kunne lokala for Sijti Jarne

tas i bruk, mens den formelle innvielsen ikke kom før i 1987 (Sijti Jarnges heimeside). Til sammenlikning var Árran ikke formelt etablert før i 1995 og det nordsamiske Várdobáiki i 2003. Uro og usikkerhet omkring Sameskolen i Midt-Norge, skiftende ledelse og vel motsetninger innen styre for Sijti Jarnges, kan kanskje i perioder ha bidratt til at dette sentret ikke fullt ut har fylt sine utviklingsfunksjoner i den grad det blei lagt opp til og som navnet skulle tilsi. I de tre åra som vår kartlegging omfatter, har imidlertid prosjektaktiviteten ved Sijti Jarnges tatt seg opp, fra ingen prosjekt i 2013 og ett i 2014 til fire prosjekt i 2016 og tilsvarende fra null (år 2014) til 170.000 kroner i 2016 (framgår av grunnmaterialet). Vi har også fått opplyst at Sijti Jarnges nå deltar i et interreg-prosjekt. Det kan være viktig å bidra til en videre positiv utvikling for Sijti Jarnges slik at det sørsamiske kultursentret i Nordland kan spille en like aktiv rolle overfor de sørsamiske miljø som Várdobáiki, Árran og Duodarre Ráfe synes å gjøre for nord-, lule- og pitesamiske. Det aller meste av ressurser til sørsamiske tiltak har gått til andre enn til det spesielle kultur- og utviklingssentret som Sijti Jarnges var planlagt å være.

Figur 2. Fordeling av tildelt støtte i perioden 2014-2016 etter språkkategori. Prosent.

Med unntak av «misforholdet» mellom antall prosjekt og samla prosjektmidler som framgår ved sammenlikning mellom nord- og lulesamisk (figurene 1 og 2), er det for treårsperioden samla sett relativt godt samsvar mellom antall prosjekt og støttebeløp.

Det er ikke bare søkervilje og -appetitt som er avgjørende for hvorvidt et prosjektforslag når opp i konkurransen om fylkeskommunale tilskudd. Vi skal nå se på hvilke prosjekt det er som ikke har nådd opp i konkurransen om fylkeskommunale støttemidler til samiskfremmende tiltak.

4.4 AVSLAG PÅ SØKNADER OM STØTTE TIL SAMISKE AKTIVITETER

Informanter fra fylkets saksbehandlere opplyser at søkere som får avslag, også får begrunnelser for avslaget. Aktuelle begrunnelser kan være at tiltaket som det søkes støtte for å gjennomføre, ikke i tilstrekkelig grad er i samsvar med kriteriene for tildeling, at det ikke kan dokumenteres tilstrekkelig kompetanse for gjennomføring, eller at søkeren ikke er del av Nordland forvaltningsområde. De viktigste kriterier for tildeling framgår av utlysningsteksten for tilskuddsordningen (se pkt. 4.1)

Vi så i tabell 21 at i alt nærmere 200 prosjekt hadde fått fylkeskommunal støtte i perioden 2014-2016. Tabell 25 viser at det i denne perioden bare er om lag 40 prosjektsøknader som ikke har gått inn. Dette kan tolkes på flere måter. For det første kan den høge innvilgelsesprosenten på 83 (jfr. tabell 25 under)

tyde på at den fylkeskommunale tilskuddsramma langt på vei møter det prosjektbehovet som de samiske miljøa har hatt mulighet til å mobilisere. En annen tolkning er at det vises måtehold i aktuelle samiske miljø ut fra hva det blir ansett som realistisk å få inn av søknader. Reduksjonen i prosent avslag fra 2014 til 2016 fra 23 til 3 prosent (tabell 26) kan tolkes i denne retning. Som det også går fram av tabell 26, har totalt antall søknader gått ned fra 86 i 2014 til 69 i 2016, mens altså antall tildelinger har holdt seg omtrent konstant over de tre åra. Et tredje forhold som kan forklare den stigende innvilgelsesprosenten over de tre åra, er at kvaliteten på søknadene er blitt bedre. Når det legges mer arbeid i hver søknad, vil samla sett antallet søknader kunne gå ned. Det er vel imidlertid usannsynlig at en slik utvikling i søkerkompetanse skulle gi så stort utslag over så få år. Endelig er det mulig at søkerne er blitt nøyere med å påse at de formelle krav til søknadene er innfridd. For eksempel kan interessenter fra Troms og Nord-Trøndelag over tid ha erfart at deres søknader blir avvist. Det opplyses fra saksbehandlerhold at søkere er blitt flinkere til å ta kontakt med fylket før innleveringsfristen. Dette kan både resultere i faglig og formelt sett bedre søknader, og i at en del potensielle søkere avstår fra å levere søknad fordi de innser at søknaden ikke godt nok vil møte gjeldende kriterier.

Tabell 25. Avslag på prosjektsøknader etter språkgruppe og år. Antall.

Språkområde	2014	2015	2016	Totalt
Nordsamisk	8	1	4	13
Lulesamisk	9	3	3	15
Sørsamisk	1	2	0	3
Pitesamisk	1	1	0	2
Samisk generelt	1	5	2	8
Totalt	20	12	9	41

Tabell 26 Innvilga og avslåtte søknader etter år. Antall og prosenter.

Søknader	2014		2015		2016		Alle år	
	n	%	n	%	n	%	N	%
Innvilga	66	77	65	84	67	97	198	83
Avslått	20	23	12	16	2	3	41	17
Alle	86	100	77	100	69	100	239	100

Av tabell 25 framgår det umiddelbart at avslagene fordeler seg noenlunde likt for nord- og lulesamisk, mens pite- og sørsamisk mer sjelden får avslag, i 2016 ikke i det hele tatt. Sjøl om det her delvis dreier seg om tallmessig små grupper slik at tilfeldige svingninger fra år til år kan gi store utslag, har vi - for å lette sammenlikningene - i tabell 27 sett på hvor stor avslagsprosenten har vært over denne treårsperioden for hver av de fire samiske språkgruppene. For de to store søkergruppene nord- og lulesamisk er avslagsprosenten i området 20-25 mens det for de mindre pite- og lulesamiske miljøa bare er 12-13 prosent av søknadene som ikke slipper gjennom. Med en avslagsprosent på 10, er det søknader på tiltak som ikke retter seg mot noen samiske grupper spesielt, som i minst grad er avslått.

Tabell 27 Innvilga og avslåtte prosjekt i perioden 2014-2016 etter språkkategori. Antall og prosenter.

Søknader	Nordsamisk		Lulesamisk		Sørsamisk		Pitesamisk		Samisk generelt		Alle	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	N	%
Innvilga	45	78	44	75	23	88	13	87	73	90	198	83
Avslått	13	22	15	25	3	12	2	13	8	10	41	17
Alle	58	100	59	100	26	100	15	100	81	100	239	100

Vi har ikke grunnlag for å si noe om hvorvidt disse forskjellene i avslagsprosjenter mellom på den ene side nord- og lulesamisk og på den andre sør- og pitesamisk henger sammen med reelle kvalitets- eller relevansforskjeller i søknadene, eller om det er et uttrykk for et fylkeskommunalt ønske om nettopp å styrke de samiske miljøa i fylket som står svakest.

Tabell 28 viser hva avslagene representerer i penger for hvert av de tre åra kartlegginga omfatter, samla sett så vel som for hver av de fem språkkategoriene det her opereres med. Om vi ser bort fra kategorien «samisk generelt», er det, og rimelig nok ut fra antall søknader, de to store språkgruppene nord- og lulesamisk som i størst grad har måttet tåle reduksjoner i tildelte beløp, og lulesamisk mer enn dobbelt så mye som nordsamisk. For pite- og sørsamisk utgjør de samla avslag om lag en kvart million for hver gruppe, mens avslaga for lulesamisk representerer nærmere tre millioner og for nordsamisk noe over én million.

Tabell 28. Søknadsbeløp i 1000 kroner for avslåtte søknader etter år og språkkategori.

Språkområde	2014	2015	2016	Alle år
Nordsamisk	887	60	316	1263
Lulesamisk	1380	950	527	2857
Pitesamisk	22	270	0	292
Sørsamisk	148	74	0	222
Samisk generelt	176	834	130	1140
Totalt	2613	2188	973	5774

Ei sammenstilling i tabell 29 av prosentvis avslag på grunnlag av tall fra tabellene 25 og 23 om antall, og 28 og 24 om beløp, gir den enkle oversikten over prosentvis omfang av avslag for de ulike samiskgruppene i forhold til antall søknader i alt (venstre tallkolonne), og ut fra de summer avslagene representerer i forhold til samla omsøkte beløp (høgre kolonne).

Tabell 29 Prosentvis avslag etter språkgruppe.

Språkgruppe	Prosent ut fra antall	Prosent ut fra beløp
Nordsamisk	22	30
Lulesamisk	25	38
Sørsamisk	12	8
Pitesamisk	13	27
Samisk generelt	10	14
Alle grupper	17	24

Nå må det presiseres at disse overslaga over hva avslåtte søknader i økonomi utgjør av de samla søknadsbeløp, strengt tatt ikke gir et riktig bilde av omfanget av avslag i forhold til omsøkte beløp. For alle prosjekt eller tiltak som har fått støtte, har vi bare opplysninger om tildelte beløp. Så vel informanter fra fylkesadministrasjonen som enkelte av støttemottakerne har oppgitt at det gjennom søknadsbehandlninga blir foretatt innstramminger i tildelt beløp i forhold til omsøkt beløp. Tre av

mottakerinformantene påpeker også at reduksjoner i tildelt beløp har blitt mer vanlig og har fått større omfang enn for noen år sia. Med dette forbehold, synes framstillinga over verdien av avslag i forhold til tildelte beløp å være klart størst for søknader som kommer fra og/eller retter seg mot det lulesamiske, mens søknader på tiltak som gjelder sørsamisk i beskjeden grad har måttet tåle avslag. Ellers kan det mest påfallende med prosenttalla i tabell 29 være at det pitesamiske miljøet som i forholdsvis liten grad, bare 13 prosent, har fått avslag på søknader likevel har måttet tåle betydelige avslag ut fra samla omsøkt beløp over denne treårsperioden. Altså er det her noen i økonomiske termer større prosjekt som ikke har sluppet gjennom. Hovedinntrykket av tabell 29 er likevel at det i grove trekk er bra sammenfall mellom de to ulike mål for omfang av avslag, nemlig etter antall søknader og etter søknadssummer.

Til slutt i analysen av karakteristika ved de avslåtte søknadene om tiltaksstøtte viser vi i tabell 30 en oversikt over hvordan avslaga for de ulike språkgruppene fordeler seg på typer prosjekt. I den oversikten over avslag som vi har fått fra fylket, blir det bare skjelna mellom «samisk språk» (kapittel 4 i Samarbeidsavtalen) og alle andre tiltakstyper (kapitlene 5-20, se tabell 20). Av de i alt 41 avslag gjelder 10 søknader klassifisert under kapittel 4 i Samarbeidsavtalen, Samiske språk, mens de resterende 31 avslaga fordeler seg på de øvrige tiltakstypene. Sammenstilling av tall fra tabell 20 og tabell 30 viser en avslagsprosent på 29 for kategorien samiske språktiltak mot bare 11 for sekkekategorien øvrige tiltakstyper. Vi har ikke grunnlag for kommentar til disse observasjonene.

Tabell 30 Avslåtte prosjekt etter språkkategori, år og aktivitetstype. Antall.

Språkområde/ tiltakskategori	2014		2015		2016		Totalt
	Samiske språktiltak	Andre aktiviteter	Samiske språktiltak	Andre aktiviteter	Samiske språktiltak	Andre aktiviteter	
Nordsamisk	1	7	0	1	1	3	13
Lulesamisk	3	6	0	3	0	3	15
Sørsamisk	1	0	2	0	0	0	3
Pitesamisk	0	1	0	1	0	0	2
Samisk generelt	0	1	2	3	0	2	8
Totalt	5	15	4	8	1	8	41

Det er de to samiske sentrene Árran og Várdobáiki som klart står bak flest søknader om tiltak for å fremme samisk språk, kultur og samfunnsliv. I løpet av treårsperioden 2014-2016 fikk Árran støtte til 12 ulike prosjekt og Várdobáiki til 14 (tabell 21). Ei opptelling av avslag viser fire for Árran og 10 for Várdobáiki, altså er prosentdelen avslag av totalt antall tiltak henholdsvis 25 for Árran og 58 for Várdobáiki. Disse avslagsprosentene ut fra antall prosjektsøknader er vesentlig høyere enn den samla avslagsprosenten på 17 for søkermassen totalt. For Árran er imidlertid avslagsprosenten på 25 den samme som for lulesamiske søknader generelt, mens den på 58 for Várdobáiki er nærmere tre ganger høyere enn for de nordsamiske prosjektene under ett (jfr. tabell 24). I prinsippet kan forskjellen mellom de to sentrenes gjennomslag for sine søknader ha å gjøre med søknadenes kvalitet, med forhold ved saksbehandlninga eller bare rett og slett skyldes tilfeldigheter. Sjøl om det siste alternativet

vel er det mest sannsynlige, kan det være grunn til å være åpen for den ene eller begge de to andre forklaringene.

I neste kapittel skal vi se på hvordan mottakere av de fylkeskommunale tildelingene har vurdert ulike sider ved støtteordningene for *å styrke og synliggjøre samisk kultur, språk og samfunnsliv*, for å bruke den målformuleringa i samarbeidsavtalen mellom Sametinget og fylket.

5 MOTTAKERES ERFARINGER MED TILSKUDD TIL SAMISKE AKTIVITETER

5.1 OM SPØRRESKJEMAMATERIALET

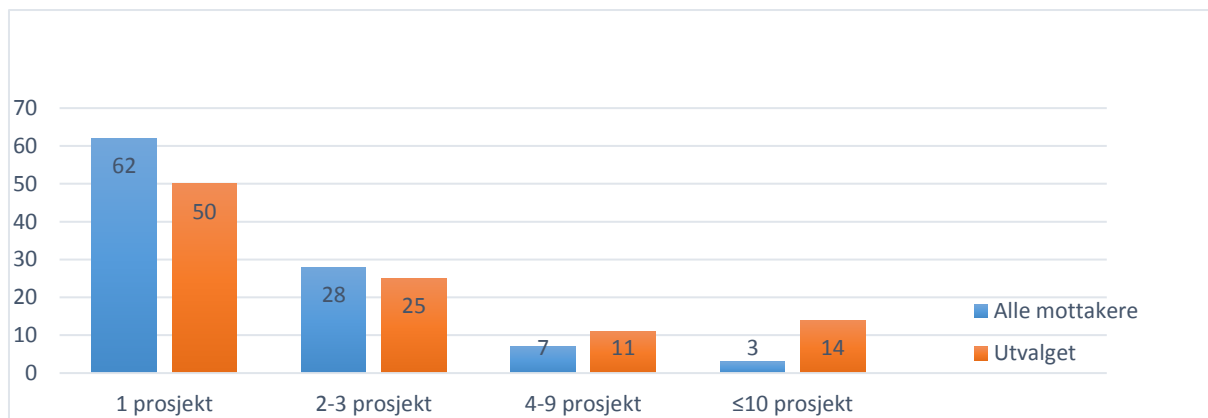
Som vi har redegjort for i punkt 2.3.2 var svarprosenten låg for de som har mottatt tilskudd til tiltak for å fremme samisk kultur, språk og samfunnsliv i Nordland, bare 37 prosent. Restriksjoner når det gjelder hvilke opplysninger det er mulig å be om gjennom slike spørreskjema, gjør det vanskelig å få inn gode data for å sjekke hvor representative svarene er i forhold til alle støttemottakerne som vi har henvendt oss til. Med låg svarprosent er det vanlig å oppfatte det slik at de som har sterke synspunkter, positive eller negative, til det spørsmålene dreier seg om, er de som med størst sannsynlighet tar bryet med å svare. Det er ikke mulig for oss å si noe om hvorvidt slike mekanismer gjør seg gjeldende i denne kartlegginga. Etersom svarene ikke er identifiserbare, noe respondentene også fikk god informasjon om, går vi ut fra at de som har svart, også har gitt ærlige svar. Det vil si at vi må forutsette at det ikke er svart strategisk for å tekkes, eventuelt ramme, fylkeskommunen som både er finansieringsinstans for tiltaka og oppdragsgiver for evalueringa. For de enhetene som har svart, vil vi derfor gå ut fra at svarene er rimelig pålitelige (Miller og Willis 2016).

Tabell 31 Hvor mange forskjellige prosjekt/aktiviteter har du/din organisasjon fått økonomisk støtte til i perioden 2014-2016? Antall.

Antall prosjekter	2014-2016
1	14
2-3	7
4-9	3
Minst 10	4
Alle gruppene	28

Ut fra tilgjengelig tallmateriale kan vi sammenlikne de to datasett for samla antall prosjekt over perioden 2014-2016 for henholdsvis heile mottakergruppen og gruppen som har svart på spørreskjemaet, i den videre framstilling omtalt som «utvalget». For «utvalget» framgår antall som har fått støtte av tabell 31 over.⁸ Vi ser av tabellen for eksempel at fire respondenter i dette utvalget rapporterer å ha fått støtte til minst ti prosjekt i perioden, mens 14 har fått støtte bare til ett prosjekt. For «alle mottakere» kan tilsvarende data til de i tabell 31 hentes fra tabell 22. Ut fra disse tall ser det ut til at bare tre mottakere faktisk har fått tilskudd til ti eller flere prosjekt, mens 59 enheter har fått bare ei tildeling i treårsperioden. Dette sannsynliggjør for det første at mottakere med svært mange prosjekt må antas å ha svart på spørreskjemaet, men òg at de egenrapporterte data kan være upålitelige. Minst én av de 28 i utvalget som har svart på dette spørsmålet, har rapportert å ha fått støtte for flere prosjekt enn det som faktisk er tilfelle. Med detaljspørsmål om hendinger flere år tilbake i tid, vil svare ofte bli noe usikre.

⁸ I alt har 30 personer deltatt i undersøkelsen, men alle har ikke svart på alle spørsmålene. Derfor varierer opp antall eller n fra tabell til tabell.

Figur 3 Sammensetning av «alle mottakere» og «utvalget» etter antall tildelinger. Prosent.

Figur 3 viser de prosentvise fordelingene av «utvalget» og «alle mottakere» etter antall tildelte prosjekt i treårsperioden 2014-2016. Fordelingene i figuren kan tolkes som at utvalget i rimelig grad er representativt etter kriteriet «antall mottatte prosjekt». Det er likevel i utvalget en klar overrepresentasjon av mottakere med 10 eller flere prosjekt og tilsvarende en underrepresentasjon av ettprosjekt-mottakere. Det kan synes som at de «store» mottakerne har følt en noe større forpliktelse til å svare på spørreskjemaet enn spesielt de med bare ei tildeling i perioden.

Tabell 32 viser fordelingene av «utvalget» etter tildelte tiltaksmidler for hvert av åra 2014, 2015 og 2016. Sannsynligvis er tallene mest usikre for 2014. At totalsummen på 44 er høyere enn faktisk antall svarere, skyldes at enkelte enheter teller to eller flere ganger. For eksempel kan den ene mottaker av mindre enn 30.000 kr telle som tre i randfordelinga til høyre dersom vedkommende instans også fikk tilsvarende tildeling i 2015 og 2016.

Tabell 32 Hvor mye har du/din organisasjon fått i økonomisk støtte fra Nordland fylkeskommune for hvert av årene under? Antall.

Beløp i kroner	2014	2015	2016	2014-2016
Over 500.000	1	1	1	3
200.000-500.000	6	4	4	14
100.000-199.000	0	0	4	4
50.000-99.000	1	3	3	7
30.000- 49.000	2	5	6	13
Mindre enn 30.000	1	1	1	3
Alle beløp	11	14	19	44

Sjøl om vi her har påvist en rimelig grad av representativitet ut fra fordelingene for «utvalget» og «alle mottakere», må likevel de resultat og kommentarer som nå følger om støttemottakernes erfaringer og svar på spørsmål som blei stilt i spørreskjemaet, tolkes med forsiktighet. Men i det vi, som vi alt har pekt på (tabell 20), ikke har grunn til å vente uærlige svar, kan vi iallfall si at resultater som legges fram, gjelder for den knappe tredjedelen av «alle mottakere» som har svart på spørreskjemaet. Nå vil svarprosenten variere noe fra spørsmål til spørsmål, slik at det for enkelte spørsmål kan være en svarprosent noe under den som gjelder for spørreskjemaet generelt.

5.2 INFORMASJON OM TILSKUDD

Det er sjølsagt viktig at en tilskuddsordning for å stimulere til tiltak som kan styrke samisk kultur, språk og samfunnsliv, gjøres kjent på en slik måte at relevante og kompetente instanser får mulighet til å melde sin interesse og utvikle forslag til slike tiltak. I denne sammenheng er det viktig å få kunnskap om hvilke måter å informere som framstår som mest effektive. Tabell 33 gir fordelinga av respondenter på spørsmål om på hvilken måte vedkommende søkerinstans faktisk blei kjent med muligheten til finansiering av tiltak gjennom fylkeskommunen. I tillegg til de alternativ som er lista opp i tabellen, blei respondentene bedt om kort å notere eventuelt én eller flere andre informasjonskanaler som hadde vært til nytte. I alt åtte respondenter kom med slike utfyllende opplysninger.

Tabell 33 På hvilken måte ble du/din organisasjon kjent med muligheten for å søke om tilskudd fra Nordland fylkeskommune til samiske aktiviteter og språktiltak? (Flere kryss er mulig). N=29

	Antall
Gjennom kunngjøring/utlysning i aviser	3
Gjennom kunngjøring/utlysning via Facebook	2
Gjennom heimesida til Nordland fylkeskommune	13
Gjennom informasjon fra Sametinget	4
Gjennom omtale i aviser eller magasiner	1
Gjennom omtale i sosiale medier	2
Gjennom venner, bekjente, eller kolleger	13
På annen måte	8

De klart mest høgfrequente kildene til søkerens informasjon om fylkeskommunens støtteordning for samiske tiltak er heimesida til Nordland fylkeskommune og informasjonsflyt fra kolleger, venner og bekjente. I flere tilfeller vil det trulig være slik at en person først får nyss om ordninga gjennom bekjente eller gjennom sosiale medier, og så går inn på fylkeskommunens heimeside for å få den mer eksakte informasjon. Bare tre av respondentene sier at det var gjennom kunngjøring i avisene at de blei kjent med muligheten for å søke, dette til tross for at fylket om lag én måned før søknadsfristene 1. mars og 15. september har en fyldig annonsering i alle lokalavisene som dekker samiske bosettingsområder: Harstad Tidende (vanlig lokalavis for kommunene Lødingen, Tjeldsund og Evenes), Bladet Vesterålen, Fremover, NordSalten, Avis Nordland, Avis Hemnes og Helgelendingen.

At så få oppgir avisannonsering som viktige for informasjon om støtteordninga, kan også ha med spørsmålsstillingen å gjøre – «... ble du/din organisasjon kjent med ...». Mange kan bli kjent med støtteordninger for eksempel gjennom bekjente eller Sametinget, men likevel ha nytte av den mer presise utlysning som skjer gjennom lokalavisene.

De åtte informantene som har kryssa av for «annen måte», nevner så ulike kilder til informasjon som samekonferanser, gjennom kjennskap til regionale virkemidler, og tips fra Sør-Hålogaland bispedømme.

5.3 TYPE ORGANISASJON OG TYPE PROSJEKTER

Det går av tabell 34 fram at lokale lag og foreninger klart er den type organisasjon som utgjør den største gruppe av støttemottakere, mens næringsvirksomhet og offentlige instanser kommer på de neste plassene. Videregående skoler utgjør nok flertallet av de som oppgir å representere *offentlig instans*. Ingen av de seks svarerne som har krysset av for «annet», har fulgt oppfordringen om å skrive ned hva dette annet er.

Tabell 34 Hva slags type organisasjon/virksomhet fikk du/dere støtte på vegne av?

	Antall
Offentlig instans (statlig, fylkeskommunal, kommunal)	4
Lokal forening/lag	9
Mediebedrift	1
Næringsvirksomhet	5
Artist, forfatter, kunstner	1
Samisk institusjon	3
Annet	6

At så mange av støttemottakerne i utvalget er lokale lag og foreninger, vitner om betydelig grasrotengasjement i mange av de samiske miljøa i Nordland. Dette inntrykk får også støtte fra våre, rett nok svært begrensa, intervjudata og fra summarisk inspeksjon av lista over alle som har fått prosjektstøtte. Dette kan også tolkes som at disse midlene er viktige for mange samiskrelaterte aktiviteter rundt om i fylket.

Tabell 35 Under hvilke(n) språkgruppe(r) sorterer prosjektene/aktivitetene? (Flere kryss er mulig). N=28.

	Antall
Nordsamisk	6
Lulesamisk	12
Sørsamisk	5
Pitesamisk	1
Samisk generelt	9

Tabell 35 viser fordelinga av materialet etter hvilken språkgruppe tilskuddsmottakeren rapporterer å tilhøre. Mens vi så at nord- og lulesamisk stod likt i oversikten over tildelte prosjekt (tabell 25) og noe etter ut fra tildelte midler (tabell 24), er det i dette «utvalget» dobbelt så mange lulesamiske enheter som nordsamiske. Dette kan tyde på at svarprosenten på spørreskjemaet er noe høyere for de lulesamiske støttemottakerne. Tabellen over viser også at en relativt stor gruppe vurderer det slik at deres søknader om støtte ikke gjelder noen bestemt undergruppe av samer. Dette er også en rimelig representasjon ut fra oversiktene over alle med tildelte midler i tabellene 23 og 24. Men når det gjelder gruppen «samisk generelt», kan det – slik vi også tidligere har pekt på - nok være at vi i en del tilfelle har gruppert på annen måte enn det prosjektmottakerne sjøl har gjort. Ellers er det verdt å merke seg at summen på 33 av enheter i tabell 35 er tre mer enn antall respondenter på 28. Det er altså to-tre respondenter som har prosjekt sortert under én av de fire definerte samiske undergruppene, men også har prosjekt som omfatter minst to grupper, eller, og mest sannsynlig, rett og slett samisk generelt.

5.4 TEMAOMRÅDER I PROSJEKTENE

Mens det bare var i noen ytterst få tilfelle at en mottaker av støtte rapporterte å ha prosjekt på tvers av de definerte samiske språkgruppene i tabell 35, viser tabell 36 at mange organisasjoner etc. har prosjektaktiviteter innafor flere av de aktivitetstypene som var definert i Samarbeidsavtalen mellom Sametinget og Nordland fylkeskommune (se Nordland fylkeskommune 2017). Ettersom ei oppsummering av enhetene i tabell 36 gir 68, viser det at en del av støttemottakerne i løpet av treårsperioden 2014-2016 har hatt prosjekt innen to eller flere av prosjekttypene.

Tabell 36 Til hvilke temaområder har du/din organisasjon fått økonomisk støtte i perioden 2014-2016? (Flere kryss er mulig). N=28.

	Antall
Samiske språk	13
Forskning og utdanning	3
Kulturminneforvaltning	3
Museum	2
Bibliotek	1
Samiske kultursentra	2
Næringsutvikling	3
Reindrift	1
Kultursamarbeid	13
Media	1
Barn og unge	8
Helse- og sosialspørsmål	1
Idrett	1
Internasjonale forhold og Barentssamarbeid	3
Musikk	4
Samisk håndverk	6
Annet	3

Tabell 36 viser på den ene side at det er stor spredning av mottakerorganisasjonene på de ulike aktivitetstypene, men også at to-tre typer skiller seg markert ut, da først og fremst kategoriene *samiske språk* og *kultursamarbeid*, hver med 13. Som vi ser har tre respondenter hatt prosjekt om ikke blei vurdert å falle inn under noen av kategoriene oppgitt i spørreskjemaet. Ett eksempel var «kunstnerisk forskning på samisk natur-kulturhistorie, oppbygging av Siida». Det framgår ikke av våre data i hvilken kategori et slikt prosjekt ville blitt plassert, men det blei fra saksbehandlerhold på fylket pekt på at denne typen klassifisering kunne være vanskelig, og at enkelt prosjekt reint saklig kunne grupperes under flere hatter, men at én måtte velges.

5.5 MOTIVASJON FOR Å SØKE ØKONOMISK STØTTE OG VURDERINGER AV MÅLOPPNÅELSE

Vi skal her se på motivasjonen vedkommende organisasjon etc. hadde for å søke fylkeskommunen om støtte til samiskrelaterte prosjekt, og på hvordan organisasjonen vurderer hvorvidt oppsatte mål for de respektive prosjekt var blitt nådd.

Tabell 37 Hvor viktig var følgende grunner for at du/din organisasjon søkte fylkeskommunen om økonomisk støtte? N=26-28

	Ikke viktig	Litt viktig	Svært viktig
Gjøre samisk språk og kultur mer synlig i lokalsamfunnet	1	0	27
Gjøre samisk språk og kultur mer synlig i distriktet/regionen	1	3	23
Gjøre samisk språk og kultur mer synlig i samfunnet generelt/på nasjonalt nivå	1	5	21
Bidra til ei revitalisering av samisk språk	2	6	18
Skape nye arenaer for bruk av samisk språk	2	7	17
Fremme aktiviteter i tråd med målsettinga for vår organisasjon eller min virksomhet	1	3	24
Sikre arbeidsplasser ved vår organisasjon/virksomhet.	16	6	4
Styrke kompetansen ved vår organisasjon/virksomhet	2	10	16

I et enkelt og kort spørreskjema som vi av kapasitetsmessige og svartekniske grunner måtte bruke, var det mulig verken å knytte grunngeving eller vurdering av måloppnåelse til det eller de spesifikke prosjekt vedkommende støttemottaker måtte ha. Slik det går fram av tabell 37, er det den mer generelle motivasjon hos søker som vi har prøvd å kartlegge ved å liste opp et utvalg av mulige grunner for å søke midler til tiltak med relevans til samisk kultur, språk og samfunnsliv. Dette kan gi litt informasjon om, og eventuelt i hvilken grad, det oppfattes som at fylkeskommunens støtteordninger bidrar til å fremme den samiske sak i fylket.

Vi ser at det store flertall av respondentene vurderer det å gjøre samisk språk og kultur mer synlig både lokalt, i regionen og nasjonalt som svært viktig i sitt eller sine prosjekt. De fleste ser det også slik at gjennom det eller de prosjekt som de har søkt om og fått støtte til, nettopp håper å fremme aktiviteter i tråd med organisasjonens eller virksomhetens egne mål. Av tabellen kan vi også lese at om lag sju av ti respondenter ser det som svært viktig at prosjektaktiviteten vil kunne bidra til revitalisering av samisk språk og til å skape nye arenaer for bruk av samisk språk.

De to siste mulige motiv lista opp i tabell 31, er nok mer mynta på prosjektsøknader fra de noe større samiske organisasjonene/institusjonene i fylket. For en institusjon som Árran representerer prosjektstøtten fra fylkeskommunen for de tre åra som vår kartlegging omfatter, om lag to heile stillinger årlig (jr. tabell 22). Det er ikke urimelig at en slik betraktning kan veie noe ved vurdering av om søknader skal fremmes. Det samme gjelder motivet om å styrke kompetansen ved egen organisasjon. Det ser av svarmønstret i tabell 37 ut til at dette med antall arbeidsplasser ikke er blitt tillagt særlig vekt, mens derimot håpet om å styrke kompetansen ved organisasjonen av de aller fleste blir rapportert som svært eller iallfall litt viktig.

Når prosjektstøtten fra fylket blir vurdert som lite viktig for arbeidsplassene, har det nok å gjøre med at slik støtte er usikker fra år til år, og at det i regelen dreier seg om prosjekt med relativt kort

tidshorisont. Slike forhold blei også trukket fram i samtale med leder for flere av de samiske sentra, som også pekte på at prosjektstøtten fra fylket forutsetter egenandel og at fylket heller ikke gir midler til drift. Det må da i hvert tilfelle vurderes om institusjonen har personellressurser og driftskapasitet til å ta mot prosjektstøtte.

Tabell 38 I hvilken grad har du/din organisasjon nådd mål/målene som ble satt for prosjektet/prosjektene som fikk økonomisk støtte?

Ikke i det hele tatt	I liten grad	I noen grad	I stor grad
0	0	8	21

Svarfordelinga i tabell 38 for måloppnåelse kan være vanskelig å tolke når vi, slik vi alt har pekt på, ikke kan knytte svaret til spesifikke prosjekt. For organisasjoner/institusjoner med flere prosjekt vil grad av opplevd måloppnåelse rimelig nok kunne variere fra det ene til det andre prosjektet. Det er vel heller ikke slik at de enkelte prosjekt er evaluert på en slik måte at støttemottakeren har grunnlag for å ha et særlig kvalifisert svar på spørsmålet. Det inntrykk tabell 38 gir, er likevel at de som har fått prosjektstøtte, opplever at mål eller målene for deres prosjekt i rimelig grad har blitt nådd. Det er vel også mulig at en del av respondentene kan ha hatt de mer generelle, overordna motiv for å engasjere seg i denne typen tiltak i tankene når spørsmålet om måloppnåing skulle besvares, dette kanskje dels fordi spørsmålene kom etter hverandre på spørreskjemaet.

5.6 VURDERINGER AV STØTTE OG SERVICE FRA FYLKESKOMMUNEN

De to siste spørsmålene i spørreskjemaet til mottakerne av tilskudd til tiltak for å styrke samisk kultur, språk og samfunnsliv i perioden 2014-2016 søker å fange opp noe om hvilke erfaringer støttemottakerne har gjort seg om fylkeskommunens løpende arbeid med ordninga. Spørsmålet i tabell 39 gjelder kontakt under arbeidet med prosjektsøknadene, mens spørsmålet som tabell 40 gir svar på, dreier seg om hvordan kontakten mellom den organisasjon/institusjon som har fått støtte, og fylkeskommunens saksbehandlere har vært gjennom prosjektperioden. Med andre ord, hvor fornøyd er støttemottakerne med kontakten og servicen de har hatt med eller fått fra fylkeskommunens administrasjon?

Tabell 39 Om du/din organisasjon hadde kontakt med fylkeskommunen under arbeidet med søknaden/e om støtte, hvor fornøyd var du/dere med kontakten?

	Antall
Lite fornøyd	0
Passe fornøyd	3
Godt fornøyd	22
Har ikke hatt kontakt	4

Tabell 39 viser at ni av ti støttemottakere rapporterer å være godt fornøyd med den kontakt de har hatt i samband med spørsmål som hvordan søknad skal skrives; om aktuelt tiltakstype er relevant nok, om målformuleringer, om budsjettoppsett, om framdriftsplan, om dokumentasjon etc. etc. Det framgår også at bare fire av de 29 som har svart på dette spørsmålet, ikke har hatt kontakt med fylkeskommunen før søknaden blei sendt. Det indikerer både at det for fylkeskommunen synes å være viktig å ha saksbehandlere som har tid til å diskutere med potensielle søkere, og at de aktuelle miljøa har registrert at det kan være nyttig og at det ikke er vanskelig med slik kontakt.

Mønstret fra tabell 39 om stor tilfredshet med den fylkeskommunale handtering av henvendelser under forbereding av søknad om tiltaksstøtte, går igjen i tabell 40, som altså gjelder kontakten under gjennomføringsperioden for prosjektet/ene. De fleste mottakere av fylkeskommunal støtte har rapportert om kontakt med fylkeskommunen undervegs i prosjektperioden, flest - 85 prosent - om spørsmål knytta til rapportering, og færrest – men likevel 61 prosent - har rapportert om fylkeskommunens oppfølging og støtte undervegs. Nå kan vel svarene på dette spørsmålet tolkes noe forskjellig. Dreier det seg om aktivt oppsøkende engasjement fra fylkeskommunen overfor mottakere av støtte, eller er det støtte og videre oppfølging etter at organisasjonen først har tatt kontakt? I alle fall gjelder det for alle tre kontaktkategoriene at det store flertall av de som har hatt slik kontakt, mellom 82 og 91 prosent, eller rundt rekna ni av ti, har vært godt fornøyd med denne kontakten.

Tabell 40 Om du/din organisasjon har hatt kontakt med fylkeskommunen under gjennomføringen av prosjektene/aktivitetene, hvor fornøyd var du/dere da med følgende? N=28-29

	Lite fornøyd	Passe fornøyd	Godt fornøyd	Har ikke hatt kontakt
Svar på spørsmål/henvendelser	0	2	19	8
Oppfølging og støtte underveis	0	3	14	11
Informasjon i forbindelse med rapportering	0	2	20	6

Det er altså bare en liten gruppe av svarerne som sier seg bare sånn «passe fornøyd», mens ingen har rapportert å ha vært «lite fornøyd» med kontakten. Samla sett må det som legges fram i tabellene 39 og 40 være som musikk i ørene for fylkeskommunens arbeid med pengestøtte til tiltak overfor de samiske miljøa i fylket.

Vi har tidligere kommentert faren med låg svarprosent (punkt 2.5), og at de som er positiv til den instans som står bak en undersøkelse kan være mer tilbøyelig til å svare enn de mer lunkne. Men det ville også de klart negative kunne være. Vi vurderte samme sted også sjansen for at enkelte kan svare strategisk for å sikre seg velvilje hos de som skaffer og passer pengesekken. Vi konkluderte her også med at disse mulige feilkildene neppe ville slå særlig sterkt inn i denne kartlegginga.

Til en viss grad kan disse funn vurderes opp mot de 11 intervjuene som vi har gjennomført med mottakere av støtte til samiskstyrkende tiltak. I alle disse samtalene tok vi opp spørsmål om kontakten med fylkeskommunen før søknadsinnlevering, under gjennomføring av prosjekt og etter avslutta prosjekt (rapportering – faglig og økonomisk). Det inntrykk som tabellene 39 og 40 gir, får så avgjort støtte fra våre samtaler med representanter for organisasjoner og foreninger som har fått disse tildelingene fra fylket. Noen eksempler på utsagn kan illustrere dette:

- Det blir arrangert årlige møter med bidragsyterne [fylket og eventuelt andre] der vi får ta opp ting og får tilbakemelding fra giverne.
- Vi hadde et tilfelle der vi hadde ønske om omdisponering grunna endra forutsetninger i forhold til prosjektskissa. Vi diskuterte med fylket og saka ordna seg.
- I alle hovedtrekk positivt, hjelpelig.
- Vi har god kontakt. Viktig - eventuelt bare med et møte – dialog - for å prate.
- De er lett å få tak i ved behov – vi trenger ikke noe mer.
- De viser interesse.
- De viser en positiv holdning til det vi har gjort. De har et genuint ønske om å bistå.

- De er veldig på tilbudssiden. Om noe mangler i en søknad, etterspør de. Det er aldri grunnlag for avslag.
- De er lojale. Vi har ikke fått avslag på søknader.
- De er fleksible. Om vi ikke har klart å gjennomføre et prosjekt, har vi fått anledning til å bruke penger til noe annet eller forlenget prosjektperioden.

Enkelte uttalte imidlertid at de ønsket seg mer kontakt med fylkeskommunen. For eksempel ville de ha satt pris på invitasjon til et dialogmøte med dem for å diskutere blant annet utvikling av «oppdraget» som enkelte organisasjoner har.

Rapporteringsrutiner var et av flere temaer som ble tatt opp i intervjuene. Også her kom det frem variasjon både i synspunkter og erfaringer. Enkelte tok opp rapportering som ett av flere frustrasjonsmomenter. Det ble poengtert at dette er tidkrevende særlig i forbindelse med flerårige prosjekter hvor det går lang tid fra søknadsperiode til rapporteringsperiode. Personell bytter ofte underveis, noe som gjør rapporteringen enda mer tidkrevende for daglig leder eller for den som har ansvar for oppgaven. Andre ga uttrykk for en mer positiv holdning, som følgende utsagn illustrerer:

Det er mange som er irritert på rapporteringen, men en rapport på 100.000 kroner tar en dag og det er verdt det. Jeg gjør det med glede. Det skulle bare mangle at vi ikke skulle rapportere når vi har fått penger.

Det er ikke for mye styr med søknader og rapportering. Det går helt greit. Vi bruker regionalforvaltning. Der er det kontinuitet fra start til utfylling av sluttrapport. Ved endring av personell kan det blir komplisert. Men det er et greit system å forholde seg til, som andre digitale verktøy – som et håndverk som man må lære seg.

Enkelte føyer til at også søknadsprosedyrer er enkle, og at dette er snakk om lavterskelmidler, særlig for foreninger og lag som trenger penger for å skape en språkarena eller holde et kurs. Det kreves likevel både kompetanse og tid å lage søknader, men fylkeskommunen har bistått om noen har hatt behov for hjelp.

5.7 «DE HAR VÆRT EN VELSIGNELSE DE PENGENE»

I samtaler med mottakere av støtte kom det fram litt varierende synspunkter rettet mot sjølvstøtteordninga. Noen var kritiske. Blant annet ble det poengtert som et problem at tildeling av midler til et prosjekt forutsetter at vedkommende mottaker av støtte sjøl må stå for driftsutgiftene og legge inn egne midler for delfinansiering av prosjektet. For større prosjekt vil det i finansieringsplanen legges inn at det søkes om støtte også fra annen/andre finansieringskilder, da først og fremst Sametinget. Her blir det pekt på at ulik takt i saksbehandling kan skape problem for igangsetting og gjennomføring av prosjekt. Fylkeskommunen har to faste årlige tidsfrister og synes å behandle søknadene relativt raskt. Sametinget, derimot, tar imot søknader fortløpende, men her er problemet at søknadsbehandlingen, ifølge våre informanter, ofte trekker ut i tid. Flere informanter pekte på at når det gjelder større prosjekt, kunne det være bedre om Sametinget og Nordland fylkeskommune ble enige om ei ansvarsfordeling i forhold til ulike temaområder. Dette ville innebære at Sametinget var den ene søkerinstansen for visse aktivitetstyper eller kapittel i Samarbeidsavtalen, mens fylkeskommunen var

søkerinstansen for andre. Da ville en kunne unngå unødig venting og usikkerhet. Noen av informantene nevnte også at de etter hvert bare søker Sametinget, særlig om det er et klart språkprosjekt de søker støtte til fordi søknadsprosedyrene både er tidkrevende og ukoordinert. Enkelte pekte på at denne omleggingen av praksis gjør at fylkeskommunens liste over prosjektaktivitet blir misvisende med tanke på omfang av total aktivitet. Andre forteller at engasjementet i egen organisasjon eller forening har minket over tid, selv om de i forbindelse med 6. februar har klart å holde trykket oppe og klart å få arrangementer til å strekke seg over en hel uke, ikke bare en dag:

Vi kunne kanskje ha gjort mer – men nå har engasjementet dabbet litt av – folk har gått litt lei – de blir slitne. Nå får vi også litt mindre enn det vi søker om – det gjør at prosjekter blir tatt bort.

Jeg er redd for at aktiviteten dør litt ut. Vi har holdt på i 10 år. Vi prøver å få yngre krefter til å overta. Det er mye for og etterarbeid med prosjekter – vi blir sliten.

Det har dabbet litt av på kreativitet. Folk har blitt litt eldre. Motivasjon er viktig for ideer, men vi må også ha kreative medarbeidere med pågangsmot.

Arrangementene vil lager til ender lett opp med bare konserter fordi det er enklest å beregne kostnader til.

Enkelte nevner også at motivasjonen har minket i takt med at tilskuddene minker både i antall og størrelse, som følgende eksempler på uttalelser kan tyde på:

Det er trist at det blir mindre og mindre støtte. Vi hadde et maksår i [årstall], men etter det har det gått ned. ... Vi søker nå færre prosjekter – det er en styrt nedgang i antall prosjekt fra oss. Vi har søkt om større prosjekt for å få kontroll, men noen ganger får vi halvert søknadsbeløpet, om vi får innvilget søknaden, og det gjør det litt vanskelig for oss. ... Noen små prosjekter ville vi ha gjort uansett, men noen prosjekter går ut, andre har blitt gjennomført i litt mindre omfang ved mindre tildeling.

Vi har noen ganger søkt om flere prosjekter og da har fylkeskommunen bedt oss om å prioritere. I [årstall] fikk vi to viktige prosjekt, men også to avslag.

Vi har inntrykk av at fylkeskommunen og Sametinget ikke koordinerer søknader. Fylkeskommunen støtter kanskje med halvparten av søkt beløp, da blir det vanskelig å gjennomføre prosjektene.

Vi har en jobb å gjøre med mer synlighet. ... Den største utfordringen er at det ikke alltid er nok penger. Det etterspørres mer kurs enn vi har mulighet til. Ofte er det stopp med kursholdere og undervisere eller utøvere av tradisjonskultur. Men det ligger forventninger innenfor det samiske om at kurs skal være gratis. Det er vanskelig å få aksept for egenandel. Det er en intern forventning om at alle utgifter skal dekkes – de skal ikke betale egenandel. Det har vært slik over tid. For å få folk til å delta må alt være dekket. At noe skal koste penger – er uakseptabelt. ... Det er større krav til totalfinansiering innenfor kulturarrangementer innenfor det samiske.

Norge har tatt på seg et ansvar for urbefolkning – det må tas hensyn til dette. Staten må ivareta og videreutvikle den samiske kulturen – det er viktig.

Variasjonen var også tydelig i synspunkter på forholdet mellom driftsmidler og prosjektmidler. De fleste ønsket seg, forståelig nok, høyere driftstilskudd, som en sa: «de kunne ha vist oss såpass tillit at de hadde gitt oss høyere driftstilskudd, men da hadde de gitt fra seg makt til institusjonen i stedet for å kunne styre virksomheten». De ønsker faste stillinger til kjernen i administrasjonen, og armslag for utvikling både i stillinger og av organisasjonen. Samtidig nevnes betydningen av jobbsikkerhet og kontinuitet. Uten fast driftstilskudd i tilstrekkelig størrelse øyner de fare for at engasjementet svikter. Det ble også nevnt at uforutsigbarhet skaper usikkerhet. Noe av variasjonen i synspunkter kommer frem i følgende uttalelser:

Det er egentlig mye mer virksomhet innen administrasjon enn det ser ut til. Vi viser dette for hver gang at det går mye til administrasjon i forbindelse med søknader for hvert prosjekt. Vi er heldigvis dyktige på å finne samarbeidspartnere som støtter. De (Nfk) ser ikke at virksomheten trenger mer.

Staten har kuttet til Sametinget, men noen organisasjoner er vernet. Det er likevel uklart hva det vil bli fremover. Alle arbeider på tidsbegrenset kontrakt – organisasjonen er basert på politiske beslutninger fra år til år. Politikken styrer tilskuddene, nasjonalt, regionalt og lokalt.

Prosjektaktivitet er viktig – vi må vise til dette for å ha livets rett. Vi håper at vi ikke kommer dithen at vi ikke må vise aktivitet for å få penger. Et fast tilskudd i året kunne ha vært litt lettere, men jeg vet ikke om vi hadde vært mer kreativ for det.

Jeg liker å forholde meg til prosjektmidler om enkeltpersoner brenner for noe – da blir det kanskje noe av. Om midlene kommer som driftsmidler spises de opp – det blir mindre kreativt. Men med flere personer kunne vi ha søkt prosjekter med annet innhold.

Det som oftest går igjen av uttalelser i intervjuene, er imidlertid en lovprisning av tilskuddet fra fylkeskommunen. Her er et knippe av uttalelser som peker i den retningen:

- De har vært en velsignelse de pengene fra fylkeskommunen. De har vært viktig i en oppbyggingsfase mens vi har etablert nettverk blant annet på tvers av landegrensene.
- Vi kunne ikke ha opprettholdt den samiske kulturen uten støtte fra fylkeskommunen, eller om fylkeskommunen hadde falt helt ut.
- [Navn på organisasjon] hadde ikke eksistert uten Nordland fylkeskommune.
- Vi ville ha hatt begrenset mulighet til å nå mål for organisasjonen uten penger fra fylkeskommunen.
- De er en viktig part for oss for å få finansiert prosjekter.
- Ingen prosjekter på listen hadde vært mulig uten støtte fra fylkeskommunen. De pengene er avgjørende for aktivitetsdelen. Om ikke disse pengene fantes hadde det vært nødvendig med en høyere andel av driftsbudsjettet til prosjekter og dermed nedsatt stillingsstørrelse til leder – noe som igjen ville ha ført til lavere aktivitetsnivå fordi all virksomhet er prosjektrelatert.

- Vi er kjempefornøyd med det fylkeskommunen har gjort for det samiske, spesielt å gjøre det [navn på samisk språk] synlig og kjent via å stille penger til rådighet.
- Vi har fått støtte til det vi har søkt om – fylkeskommunen har ikke hindret oss i å få gjort det vi ønsker – om noe ikke blir noe av, er det av andre grunner.

Alt i alt tyder altså våre data på at fylkeskommunen har hatt ei heldig hand med forvaltninga av de ressursene som går til tiltak for styrking og synliggjøring av samisk kultur, språk og samfunnsliv, for igjen å holde seg til formuleringene i formålsparagrafen for Samarbeidsavtale mellom Sametinget og Nordland fylkeskommune. Fylkeskommunen synes også over mange år å ha allokert betydelige beløp til ulike tiltak for den samiske sak.

6 OPPSUMMERING AV HOVEDFUNN, KONKLUSJONER OG FORSLAG TIL TILTAK

I undersøkelsen har vi fulgt en pengestrøm på i alt nærmere 19 millioner kroner over de tre åra 2014, 2015 og 2016. I dette sluttkapitlet gir vi ei oppsummering av de viktigste funn fra vår gjennomgang av tilgjengelige dokument, fra to spørreskjemaundersøkinger, fra intervju med representanter for organisasjoner, foreninger og lag som har fått støtte fra Nordland fylkeskommune, og fra samtaler med saksbehandlere i fylkesadministrasjonen og andre utvalgte informanter. Vi ser først på erfaringer med språkstipend til elever og studenter, så tar vi for oss ulike sider ved tilskudd til aktiviteter og språktiltak, før vi summerer opp erfaringer med fylkeskommunens saksbehandling, og endelig til slutt prøver vi å møte oppdragsgivers ønske om forslag til tiltak eller endring av prosedyrer.

6.1 FORDELING AV ØKONOMISK STØTTE

6.1.1 HOVEDTREKK I SAMLET TILDELING OG ENDRINGER OVER TID

Størrelsen på de årlige bevilgningene til de to formålene har variert fra om lag 6,7 millioner kroner i 2014 til rundt 6,1 millioner for hvert av åra 2015 og 2016. Tar vi hensyn til noe fallende kroneverdi, er den reelle reduksjon fra 2014 til 2016 på om lag 1 million kroner. Av den samla potten har i underkant av fire prosent gått til individuelle språkstipend og altså det aller meste, vel 96 prosent, til kategorien «Samiske tilskudd til aktiviteter og språktiltak». For disse tre åra er det årlig mellom 40 og 50 ulike organisasjoner, foreninger, lag og institusjoner, og noen få formelle enkeltpersoniltak som har fått støtte. En del går igjen med innvilga prosjekt i to eller alle tre åra slik at det i alt er om lag 90 ulike mottakere av støtte til aktiviteter eller språktiltak. Samla antall prosjekt er nærmere 200. I tillegg kommer 77 personer som over disse åra har fått stipend for å studere samisk språk enten som del av høyere utdanning eller på videregående skole.

6.1.2 SPRÅKSTIPEND

I den aktuelle treårsperioden har fylkeskommunen innvilget til sammen rundt 120 språkstipend, til i underkant av 80 personer. De fleste mottakerne har fått stipend en gang, 14 personer har fått stipend to ganger, mens 10 har fått stipend hvert av de tre årene. Antall tildelinger har minket i perioden fra 48 i 2014 til 38 og 33 i henholdsvis 2015 og 2016. Samlet tildelingsbeløp viser også nedgang med en samlet differanse på 80.000 kroner fra 2014 til 2016. Størrelsen på stipendene har vært fast. Fylkeskommunen innvilger 10.000 kroner til studier av samisk på høyskole eller universitet, 5.000 til samisk som førstespråk på videregående skole og 3.000 til samisk som andrespråk eller tredje-/fremmedspråk.

De fleste stipendene gis til elever i videregående skole. I den aktuelle treårsperioden er vel 20 av 120 stipend innvilget til språkstudier på universitet eller høyskole. Vel halvparten av stipendene (62) har gått til lulesamisk språk, nordsamisk er listet med 32 stipend og sørsamisk med 26. Samisk som andrespråk i videregående skole er mest vanlig.

Nordland fylkeskommune stiller som krav at stipendmottakerne studerer samisk språk. Dette må dokumenteres fra utdanningsinstitusjonen. Studenter i høyere utdanning må i tillegg dokumentere at

de har tatt eksamen i samisk for å få utbetalt hele stipendet. Utover dette stilles det ikke krav til hva stipendet skal brukes til. Rundt en tredjedel av dem som har fått stipend, svarte på spørreskjemaet. De fleste av dem oppga at pengene har blitt brukt til å kjøpe samiske bøker eller skriftlig materiell, til å delta på samiske språksamlinger, oppholde seg i samisktalende områder eller til studieopphold for samiske elever eller studenter. En tredjedel oppga imidlertid at de hadde brukt stipendet til å dekke utgifter til bolig og livsopphold mens de var under utdanning.

Motivasjonen for å søke stipend varierer i den gruppen som har svart på spørreskjemaet. Forbedring av egne språkkunnskaper i samisk har vært en opplagt grunn, men en vel så viktig grunn ser ut til å være et ønske om å ta vare på den samiske kulturarven. Rundt halvparten av utvalget oppga at de ønsket å kvalifisere seg til stillinger som krever kunnskap i samisk språk og delta mer aktivt i samisk samfunnsliv.

Også kompetanse i, og bruk av, samisk varierte blant deltakerne i undersøkelsen. I alt oppga 18 av 25 at de forsto mye eller svært mye samisk før de fikk stipendet, mens noen færre ga uttrykk for det samme når det gjaldt å snakke, lese eller skrive språket. De fleste bruker språket av og til. Litt under halvparten oppga at de som oftest snakker samisk med foreldre eller andre i familien, mens et lite antall oppga at de sjelden eller aldri snakker samisk.

6.1.3 TILSKUDD TIL SAMISKE AKTIVITETER OG SPRÅKTILTAK

Av de i alt 17 tiltakstypene for å fremme samisk språk, kultur og smfunnsliv som det opereres med i Samarbeidsavtalen mellom Sametinget og Nordland fylkeskommune, er det i treårsperioden 2014-2016 gitt tildeling til 14. Innen tiltakskategorien *Kultursamarbeid* har aktiviteten vært størst, både etter antall tildelinger og etter størrelsen på tildelte beløp – nemlig 80 prosjekt til en samla verdi av om lag 7 millioner kroner. Tiltakskategorien *Samiske kultursentra* kommer som en klar nummer to med 44 prosjekt og 4,6 millioner kroner. Fire av tiltakskategoriene (*Kulturminneforvaltning, Museum, Reindrift* og *Media*) har bare fått én tildeling hver i perioden. Antall tildelinger per år over treårsperioden er nær konstant. Verdien av tildelinger har med korleksjon for kroneverdien gått ned fra om lag 6,4 til 5,4 millioner kroner, alt i 2014-kroner.

De fire samiske sentra i fylket står for en betydelig del av de prosjekt som har fått støtte i treårsperioden: Várdobáiki 14, Árran 12, Duoddara Ráafe 11 og Sijti Jarng 5. Det er i alt gitt støtte til rundt 90 søkere, av disse er 59 registrert med bare ett prosjekt i perioden. Av i alt noe over 18 millioner kroner som er tildelt i treårsperioden, har 4,4 millioner kroner gått til de fire samiske sentra i fylket; klart mest til Árran (2,3 millioner), og klart minst til Sijti Jarng (rundt 300.000). To andre instanser har over perioden fått godt over millionen i støtte, nemlig Áarjelhsamien Teatere AS og Sámi Culture Club.

Nord- og lulesamisk har om lag like mange tildelinger i treårsperioden, men i tildelte beløp har lulesamisk fått betydelig mer (om lag 4,8 mot 2,9 millioner kr).

I alt 41 søknader om støtte er avslått i perioden 2014-2016, om lag like mange fra nord- og lulesamisk (13 og 15) og like mange fra sør- og pitesamisk (3 og 2). Avslag i prosent av alle søknader er for treårsperioden 17; for nord- og lulesamisk henholdsvis 22 og 25; og 12 og 13 respektive for sør- og pitesamisk. Den samla avslagsprosenten har over perioden gått ned fra 23 i 2014 til bare 3 i 2016. Ut fra avslåtte beløp kommer lulesamisk dårligst ut (38 prosent avslag), fulgt av nordsamisk (30 prosent)

og pitesamisk (27 prosent). Sørsamisk har i minst grad måtta tåle reduksjoner i tildelt beløp i forhold til omsøkt (8 prosent).

6.2 RESULTAT OG MÅLOPPNÅING

6.2.1 SPRÅKSTIPEND

De aller fleste av deltakerne i undersøkelsen oppga at stipendiet hadde bidratt til å styrke deres egne ferdigheter i samisk språk. Mange rapporterte også at de bruker språket oftere i ulike sammenhenger etter at de fikk stipendiet. Noen har imidlertid fått stipend flere år på rad og kan dermed ha hatt bedre virkning av tilskuddsordningen enn dem som for eksempel har fått en liten engangssum. Denne typen forskjell i effekt har ikke vært mulig å undersøke i denne studien på grunn av at det er for få som har svart. Så godt som alle oppga at stipendiet hadde hjulpet dem til å ta formell utdanning i samisk, enten som del av videregående opplæring eller på høyskole- eller universitetsnivå. Som nevnt over, må studenter ved høyskoler og universitet dokumentere at de har tatt eksamen i samisk for å få utbetalt hele stipendiet, mens elever i videregående skole ikke må levere rapport etter at stipendiet er brukt.

Godt over halvparten oppga at de snakker mer samisk etter stipendiet enn på forhånd, særlig gjelder dette for bruk av samisk i samtaler med andre enn venner og nær familie. De som oppga at de brukte språket «av og til» før de fikk stipendiet, enten det handlet om samtaler med foreldre og slekt, venner, naboer og kjente eller andre som snakker samisk, har oppgitt mest utbytte av språkstipendiet.

Med så små stipendbeløp som det her har vært snakk om, ville det i utgangspunktet vært urimelig å forvente betydelig effekt på språkkompetansen. Denne undersøkelsen viser imidlertid det motsatte. Det vil si at deltakerne gir uttrykk for til dels betydelig endring i ferdigheter og i bruk av samisk språk. Deltakerne i undersøkelsen kan selvfølgelig ha overdrevet virkningen av stipendiet på egne språkferdigheter, men det er likevel grunn til å tro at selv et lite stipend kan stimulere den enkelte til å velge samisk i fagkombinasjonen, kanskje i første rekke elever i videregående skole. Stipend som har vært brukt til å dekke utgifter til livsopphold, kan ha hjulpet den enkelte elev til å konsentrere seg om faget i stedet for å bekymre seg over økonomien. Undersøkelsen viser at stipendets viktigste effekt er knyttet til motivasjon for å øke språkkompetanse på arenaer som er viktige for søkerne – familie og slekt og med likesinnede. Motivasjonseffekten av stipendiet kan også være viktig for dem som tidligere ikke har valgt samisk som språk i utdanningen.

Når det gjelder elevers og studenters språkopplæring, vil for eksempel kvaliteten på opplegg og undervisning ved lærestedene være viktige, og andre stimulerings tiltak i regi av Fylkesmannen (se Løvland og Solstad 2015) vil delvis gå parallelt med fylkeskommunens støtteordninger. I denne studien har vi ikke hatt mulighet til å sjekke eventuell tilleggsstøtte fra andre aktører. Vi kan derfor ikke isolere effekten av fylkeskommunens tiltak fra andre forhold som virker inn på resultatet som fremkommer.

I en effektmessig sammenheng kan det altså se ut til at stipendiet har hatt betydning for mottakerne i den forstand at det har stimulert dem til å forbedre samiske språkferdigheter på arenaer i nærmiljø og innenfor viktige sosiale fellesskap. Uten å kunne si hvor avgjørende dette har vært, ser vi av tilbakemeldingene at dette har vært viktig. Effektene som trer frem, ser ut til å være størst når det gjelder å styrke den uformelle og muntlige språkbruken. Dette er funn som må tillegges stor vekt med tanke på den utsatte posisjonen som særlig lule- og sørsamisk befinner seg i og som Nordland

fylkeskommune har et forvaltningsmessig nasjonalt ansvar for. Dette er også i samsvar med påpekinger fra det samiske språkutvalget i NOU 2016: 18: «Hjertespråket – Forslag til regelverk, tiltak og ordninger for samiske språk». Her understrekes det at man trenger flere språkbrukere for å kunne sikre levende språk. Alt i alt kan det se ut som om stipendiordningen har vært viktig som insentiv for å bedre ferdigheter og å bruke språket mer aktivt for dem som har vært motivert til å styrke sin samiske språk- og kulturkompetanse. En slik tolkning forsterkes av at nesten alle (23 av 25) allerede har anbefalt ordningen videre til andre. Dette igjen kan bidra til å styrke et miljø for bruk av samiske språk i særlig utsatte områder.

6.2.2 TILSKUDD TIL SAMISKE AKTIVITETER OG SPRÅKTILTAK

Det må understrekes at vi ikke rår over gode data som grunnlag for å uttale oss om i hvilken grad målene for tiltak og bruk av penger er nådd. Det gjelder både i forhold til de mål den enkelte institusjon/organisasjon har satt for sine tiltak som har fått støtte, og for vurdering av de mer overordna mål og forventninger knytta til fylkeskommunens bruk av penger til de ulike samiskrelaterte tiltak. Dette skyldes delvis de begrensninger som ligger i et slikt lite evalueringsprosjekt som dette. Men det henger også sammen med at det i alle fall er svært krevende å få god empiri på den type måloppnåing som det her er snakk om. Vi kan bare summere opp hva ulike mottakere av økonomisk støtte for gjennomføring av tiltak sjøl rapporterer om opplevd måloppnåing i forhold til egne forventninger og oppsatte mål. Ellers må vi basere oss på inntrykk og skjønn.

En viktig motivasjon for de aller fleste prosjektsøkerne i perioden 2014-2016 var å gjøre samisk språk og kultur mer synlig så vel lokalt som mer generelt i samfunnet. Ut fra svar på et mer overordna spørsmål om måloppnåing, er inntrykket at de lag, foreninger, organisasjoner og institusjoner som har fått støtte, føler at gjennomførte tiltak i stor grad har svart til forventning og målsetting.

Ut fra våre rett nok svært begrensa intervjudata, er vårt inntrykk at mottakerne av støtte gjennomgående mener langt på veg å ha nådd måla for sine prosjekt. Det blir uttrykt at uten denne støtten fra fylkeskommunen ville aktuelle tiltak for fremme av samisk handverk (som duodje), byggeskikker (som gamle), historie (som grenseloser), kunst (som samisk musikk), og språk (som diverse kurs på ulike nivå) og samiske møteplasser (som ulike festivaler) ikke blitt gjennomført.

Grunna Nordlands langstrakte geografi og det at de samiske språkgruppene på den skandinaviske halvøy går aust-vest, er alle tre samiskspråklige hovedgruppene i Norge representert i fylket, og i tillegg kommer den geografisk og tallmessig enda mindre pitesamiske gruppen. Utfordringene for et fylke som tidlig, alt på 1970-tallet, synes å ha tatt den samiske utfordring på alvor, har derfor vært, og er, store. Uten at vi har hatt mulighet for å skaffe empirisk belegg, for eksempel ved innhenting av mer detaljert informasjon fra nabofylkene Troms og Nord-Trøndelag, er vårt klare inntrykk at Nordland fylkeskommune har brukt forholdsvis store ressurser og oppnådd mye for de samiske folkegruppene i fylket.

Vi har alt (pkt. 4.3) pekt på at det sørsamiske språk og utviklingssentret Sijti Jarngje av ulike grunner kanskje ikke over tid har generert de tiltaksinitiativ en kunne vente. Men den rimeligste forklaring når det gjelder dominansen av nord- og lulesamiske prosjekt, er vel rett og slett at disse gruppene i Nordland er vesentlig større enn det sørsamiske miljøet som igjen er betydelig større og sterkere enn det pitesamiske. Hvis disse minoritetsgruppene innafor det samiske skal få den nødvendige støtte for å kunne ta vare på sin spesielle samiske identitet og kulturarv, er det viktig at egeninitierte tiltak i denne retning i særlig grad tilgodesees gjennom de støtteordninger som fylket rår over.

6.3 SAKSBEHANDLING OG SERVICE FRA FYLKESKOMMUNENS SIDE

Ut fra det overordna målet for tiltak innafør samarbeidsavtalen mellom Sametinget og Nordland fylkeskommune om at pengene skal gå til «... å styrke og synliggjøre samisk kultur, språk og samfunnsliv», må pengebruken karakteriseres som fullt ut i samsvar med denne omforente målsetting.

Det var i perioden 2014-2016 tre av de i alt 17 kapitlene eller tiltakstypene i Samarbeidsavtalen som ikke fikk tildelinger, nemlig områdene *Samiske stedsnavn* (men fikk tildeling i 2013), *Opplæring* og *Regional planlegging og arealforvaltning*. Nå er det tematiske overlappinger mellom ulike områder, og våre data omfatter bare en kort tidsperiode (jf. at Samiske stedsnavn fikk støtte året før vår periode). Men det kan reises spørsmål om alle områder som er vurdert som viktige, og dermed har fått plass i Samarbeidsavtalen, blir tilstrekkelig tilgodesett. I denne sammenheng må det også vurderes om det bør settes inn særlige informasjonskampanjer retta mot miljø som kan ha interesse og kompetanse for å utvikle idéer om tiltak på områder som nå kan synes underdekt.

Så vel våre spørreskjemadata som inntrykk fra intervjuene støtter ei oppfatning om at fylkeskommunens informasjon til potensielle søkere på tilskudd til samiske tiltak, er tilfredsstillende. De informasjonskildene som blir nevnt oftest, er fylkeskommunens heimeside og «jungeltelegraf», altså kjennskap til støtteordninga gjennom venner, kolleger og bekjente. Kunngjøring i avisene blir bare i få tilfelle nevnt som den kilden vedkommende fikk kjennskap til fylkeskommunens støtteordning. Men sjøl om det er gjennom «jungeltelegraf» at en søker får *kjennskap* til muligheten til støtte, kan det være grunn til å tru at avisannonseringa er viktig for at prosjektskisse blir utvikla og søknad levert.

De aller fleste søkere på tilskudd som har tatt kontakt med fylkeskommunens saksbehandlere i tida før innlevering av søknad (22 av 25) rapporterer å være «godt fornøyd» med denne kontakten, de resterende tre søkerne sier seg «passe fornøyd», men ingen er «lite fornøyd». Denne positive kontakten med fylkeskommunen i arbeidet med utforming av søknader, var også det gjennomgående inntrykk som vi fikk gjennom våre samtaler med prosjektdriverne. Fra saksbehandlerhold på fylket blei denne førkontakten omtalt som viktig, ikke bare for å få fram bedre søknader, men også for å unngå søknader som ikke ville ha nådd opp på grunn av for liten relevans i forhold til de definerte tiltakstypene, eller grunna utilstrekkelig kompetanse hos søker for å gjennomføre prosjektidéen. Ut fra denne siste erfaringen, kan det være grunn til å spørre om hva som kan gjøres for at alle søkere benytter seg av muligheten for slik førkontakt. I vårt spørreskjemamateriale var det 4 av 29 respondenter som ikke hadde hatt kontakt med fylkeskommunen før søknadsinnlevering. Disse fire kan selvsagt ha vært blant de mest erfarne og av den grunn ikke sett det nødvendig å kontakte fylkeskommunen.

De aller fleste respondentene på spørreskjemaene, som hadde hatt kontakt med fylket under sjølve prosjektperioden, var også «godt fornøyd» enten kontakten gjaldt spørsmål/henvendelser fra prosjektdrivers side, oppfølging og støtte underveis, eller informasjon knytta til rapportering. Mellom 80 og 95 prosent av de som hadde hatt slik kontakt, var «godt fornøyd» med denne kontakten, aller flest (95 prosent) i forhold til rapportering og minst (82 prosent) i forhold til oppfølging og støtte. Ingen gav på spørreskjemaet uttrykk for at de var «lite fornøyd». Også disse observasjonene samsvarer godt med hva våre informanter kunne fortelle under intervjuene. Flere omtalte som positivt at det i fylkets regi blei arrangert «dialogmøte» mellom prosjektledelse og fylkets saksbehandlere, og at det kunne

forhandles fram endringer i prosjektet dersom uforutsette hendinger gjorde opprinnelige planer vanskelig å gjennomføre. Noen ga imidlertid uttrykk for at hadde satt pris på om fylkeskommunen hadde tatt initiativ til generelle dialogmøter med organisasjoner og andre som skal forvalte språk og kulturarv i praksis.

Alt i alt tyder altså våre data på at fylkeskommunen har hatt ei heldig hand med forvaltninga av de ressursene som går til tiltak for styrking og synliggjøring av samisk kultur, språk og samfunnsliv, for igjen å holde seg til formuleringene i formålsparagrafen for Samarbeidsavtale mellom Sametinget og Nordland fylkeskommune. Fylkeskommunen synes også over mange år å ha allokert betydelige beløp til ulike tiltak for den samiske sak.

6.4 KONKLUSJONER OG FORSLAG TIL FORBEDRINGER

Nordland fylkeskommunen kom tidlig, alt på 1970-tallet, i gang med tiltak retta mot de samiske folkegruppene i fylket. Til støtte for dette arbeidet blei det fra rundt 1980 oppretta ei *samisk nemnd*,⁹ i fylkets regi blei det arrangert *samiske konferanser*, og samiske formål fikk en egen *budsjettpost*. Fra 1991 oppretta fylkeskommunen ei stilling for en egen *samekonsulent* for å arbeide med det samiske saksfeltet, og i 1993 kom en første *Handlingsplan for samisk politikk i Nordland*. Da Nordland i 2006 fikk status som samisk forvaltningsfylke ved Tysfjords innlemmelse i det samiske forvaltningsområdet, hadde altså fylket i over et kvart århundre hatt hensynet til samiske forhold, behov og ønsker tydelig oppe på sitt sakskart. Vi har ikke grunnlag for å utrope noen vinner, men vi er rimelig sikre på at i fylkeskommunal sammenheng ligger Nordland i front på dette feltet, og det har fylket gjort over lengre tid.

Hovedinntrykket av vår gjennomgang av støtteordninger fra Nordland fylkeskommune for å styrke og synliggjøre samisk kultur, språk og samfunnsliv, er at fylkets engasjement på dette området er omfattende og godt organisert. At fylkeskommunen på grunnlag av denne evalueringa ber om å få forslag til tiltak som kan gjøre innsatsen på dette feltet bedre, vitner om at en ambisjon om fortsatt å være i front på dette området. Sjøl om hovedinntrykket vårt fra denne evalueringa er overveiende positivt, så har vi også fanga opp noen kritiske punkter og uheldige erfaringer som gir et visst grunnlag for å foreslå justeringer av gjeldende ordninger og prosedyrer fra fylkeskommunens side. Men før vi kommer med disse forslaga, kan det være verdt å minne om at forventningene til ei forskningsprega, men svært begrensa, evaluering som denne, ikke må skrus for høgt. Det er med oppdragsforskning, som med annen mer uavhengig, forskning, at politikere og administrative instanser bare kan få et noe bedre grunnlag for å gjøre gode valg ut fra det de ønsker å oppnå. Som en kjent samfunnsforsker (Halsey 1972) formulerte seg, kan forskning og forskningsprega evaluering bare være «... til hjelp for intelligente beslutninger, ikke et substitutt for slike». Våre forslag til forbedringer vil til dels måtte basere seg på skjønn, men med støtte i empiriske funn fra kartlegginga.

I oppdraget for denne evalueringa formulerte fylkeskommunen i alt fire områder hvor det var ønska forslag til forbedringer. Vi har ikke like god faglig dekning for forslag på alle disse områdene. Noen av

⁹ Ordninga med ei slik nemnd blei avvika i 2005, fordi en mente at de formål nemnda skulle arbeide for, nå var ivaretatt på andre måter innen fylkets organisasjon. (Fylkestingssak 1-2005)

forslagene må nok mer basere seg på skjønn og inntrykk enn på klare funn i vårt begrensa materiale. Vi tar for oss område for område i den rekkefølgen oppdragsgiver har lista dem opp.

1) Forslag til konkrete endringer og forbedringer på hvordan Nordland fylkeskommune skal få til en bedre og mer målrettet utnyttelse av tilskuddsordningen «Samiske tilskudd til aktiviteter og språktiltak»:

- **Bedre samordning mellom Nordland fylkeskommune og Sametinget når det gjelder utlysning, søknadsprosedyrer og søknadsbehandling.** Grunngeving: Søknader som forutsetter delfinansiering, kan ikke igangsettes før begge, eventuelt flere, finansieringsinstanser har gjort sine vedtak.
- **Vurdere ei tematisk arbeidsdeling mellom Nordland fylkeskommune og Sametinget, for eksempel at Sametinget er søkerinstans for en del kapittel i samarbeidsavtalen, og fylkeskommunen for andre.** Grunngeving: På denne måten kan den type koordineringsbehov som forrige punkt omhandla, reduseres. Det kan også være et poeng at når to viktige finansieringskilder ikke er samkjørte når det gjelder hvilken tematikk som skal prioriteres fra periode til periode, kan søknader som er mitt i blinken for den ene kilden, ikke være høgt prioritert av den andre. Resultat: ingen finansiering av prosjekt som forutsetter delfinansiering.
- **Vurdere om også tilskudd til drift kan være aktuelt.** Grunngeving: Manglende grunnfinansiering kan hindre at gode miljø for relevante tiltak ikke søker prosjektstøtte eller har ressurser til å ta mot prosjekt. Slike tilskudd kan styrke muligheten for institusjoner til å holde på gode fagfolk, og redusere gjennomtrekk.

2) Forslag til konkrete endringer og forbedringer av retningslinjene for ordningen «Samiske språkstipend»:

- **Utvikle bedre strategier for å øke sannsynligheten for at elever/studenter ser muligheten og søker stipend. Eksempel: Systematisk informasjon overfor elever i grunnskoler.** Grunngeving: Vårt materiale indikerer færre stipendsøkere over treårsperioden. Mer effektiv informasjonsvirksomhet kan kanskje styrke interessen for å søke stipend.
- **Vurdere om stipendsatsene bør gjøres noe høyere.** Grunngeving: Satsene har vært de samme over mange år. Den reelle verdien er dermed betydelig redusert, med sju prosent bare over treårsperioden 2014-2016.

3) Forslag til hvordan Nordland fylkeskommune gjennom tilskuddene til samiske formål kan bidra til en videreutvikling av samiske språk, kultur og samfunnsliv:

- **Legge til rette for at erfaringer og kunnskap utvikla gjennom fylkesstøtta prosjekt når ut til et breiere publikum. Eksempel: Publiseringstøtte, konferansedeltaking for prosjektmedarbeidere, arrangement i fylkets regi, gjerne i samarbeid med universitet/høgskoler.** Grunngeving: Det vil ofte være en for høy terskel både økonomisk, praktisk og faglig for mange prosjektmedarbeidere, og særlig på noe mindre tiltak, å formidle sine erfaringer og resultat til relevante målgrupper.
- **Styrke og videreutvikle kontakt og samordning med Trøndelag (for sørsamisk) og Troms (for nordsamisk).** Grunngeving: Så vel i det nord- som sørsamiske området i Nordland er den samiske befolkninga lita og spredt, samtidig grenser disse områdene mot områder i de

respektive nabofylker hvor situasjonen er den samme. Det kan være viktig at fylkene samordner bruken av ressurser for å få bedre effekt av tilskudd til begge disse gruppene.

- **Fokusere innsatsen for det pitesamiske området mot innsatser som sikrer kulturarven og historie.** Grunngeving: Det pitesamiske språket er dødt i Norge og har svært få språkbærere i Arjeplog-området i Sverige. Satsing på språk annet enn som i språkvitenskapelig sammenheng er ikke realistisk. Derfor bør fylkets ressurser rettes inn mot historie og kulturarv. Formelt samarbeid med tilstøtende svensk region bør vurderes.
- **Legge til rette for at samiske elever på videregående skole kan få mulighet for lærlingeplasser i miljø hvor samisk språk er i bruk.** Grunngeving: For elever i videregående skole som ikke tar studieforberedende retning, vil kontakten med samisk språk og kultur kunne brytes når elevene går i praksis.

4) Forslag til hvordan Nordland fylkeskommune kan bedre sin service overfor søkere og tilskuddsmottakere når det gjelder tilskudd til samiske formål:

- **Bli enda bedre på det avdelinga allerede er god på.** Grunngeving: Spørreskjema og intervju viser stor tilfredshet med sjølve administreringa av støtteordningene. Kanskje kan den aktive støtte fra fylkeskommunen styrkes. Dialogmøte blei svært positivt vurdert, men det virker som at mange prosjekt drivere ikke hadde vært involvert i slike.

REFERANSER

Arbeids- og inkluderingsdepartementet (2009:18): Handlingsplan for samiske språk. Oslo: Arbeids- og inkluderingsdepartementet

Bowling, A. (2005): Mode of Questionnaire Administration can have serious effects on data quality. *Public Health* 27 (3).

Elstad, J.I. (2010): «Spørreskjemaundersøkelsens fallgruber», s 155-169. I Album, D., Hansen, M. N., Widerberg, K. (red): *Metodene våre. Eksempler fra samfunnsvitenskapelig forskning*. Oslo: Universitetsforlaget.

Grønmo, S. (2004): *Samfunnsvitenskapelige metoder*. Bergen: Fagbokforlaget.

Halsey, A.H. (1972): *Educational Priority*. London: HMSO.

Jacobsen, D.I. (2005): *Hvordan gjennomføre undersøkelser? Innføring i samfunnsvitenskapelige metoder*. Kristiansand: Høyskoleforlaget.

Løvland, J. og Solstad, M. (2016): Evaluering av Sametingets tospråklighetstilskudd til fylkeskommuner og kommuner 2012-2014. *NF-rapport 2/2016*. Bodø: Nordlandsforskning.

Miller, K. og Willis, G.B. (2016): Cognitive Models of Answering Processes, s. 210-235 i Wolf, C., Joye, D., Smith, T.W. og Yang-chih Fu (red.): *The SAGE Handbook of Survey Methodology*. London: SAGE.

Nordland fylkeskommune (2017): Statusrapport på samarbeidsavtale mellom Sametinget og Nordland fylkeskommune. Prosjektstøtte 2013-2016. Bodø: Nordland fylkeskommune.

NOU (2016:18): Hjertespråket. Forslag til lovverk, tiltak og ordninger for samiske språk. Oslo: Departementenes sikkerhets- og serviceorganisasjon. Informasjonsforvaltning.

I dette oppdraget har vi fulgt en pengestrøm på bortimot 19 millioner kroner i en treårsperiode fra og med 2014 til og med 2016. Vi har blant annet sett på hva tilskuddet har blitt brukt til, hvordan tilskuddet er fordelt mellom forskjellige typer aktiviteter og mellom forskjellige samiske språk, og på mottakeres erfaringer med den økonomiske støtten. Rapporten gir også innsikt i fylkeskommunens generelle innsatser rettet mot det samiske feltet, for eksempel den relative innsatsen overfor de ulike samiske grupperingene. Det materialet som legges fram, gir indikasjoner på betydningen av de fylkeskommunale støtteordningene til samiske saker i Nordland.

NORDLANDSFORSKNING
NORDLAND RESEARCH INSTITUTE

Postboks 1490
N-8049 Bodø
Norge

Tlf: +47 75 41 18 10
nf@nforsk.no
www.nordlandsforskning.no